

**T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ
ORTAK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**YÖNETİCİ VE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
GEÇİCİ EĞİTİM MERKEZLERİNİN SORUNLARI VE
ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ramazan SÖNMEZ

**İstanbul
Haziran, 2018**

**T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ
ORTAK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**YÖNETİCİ VE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE GEÇİCİ
EĞİTİM MERKEZLERİNİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM
ÖNERİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ramazan SÖNMEZ

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Sultan Bilge KESKİNKILIÇ KARA

**İstanbul
Haziran, 2018**

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan Dr. Öğr. Üyesi Sultan Bilge KESKİNKILIÇ KARA (Danışman)

Üye Dr. Öğr. Üyesi Bilal YILDIRIM

Üye Doç. Dr. Ebru OĞUZ

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Ömer ÇAHA
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “*Yönetici ve Öğretmen Görüşlerine Göre Geçici Eğitim Merkezlerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri*” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Ramazan SÖNMEZ

ÖNSÖZ

Tezin hazırlanma aşamasında, bilgi ve tecrübesiyle her konuda beni yönlendirip bana yardımcı olan değerli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Sultan Bilge KESKİNKILIÇ KARA'ya, eğitim alanında dersleriyle bize vizyon katan çok değerli bölüm hocalarımıza, varlıklarıyla neşe ve ilham kaynağım olan çocuklarım Ali, Harun ve Muhammed'e, yüksek lisans eğitimim boyunca beni sürekli motive eden, varlığıyla bana güç veren, benden desteklerini esirgemeyen sevgili eşim Esmâ SÖNMEZ'e teşekkürlerimi sunarım.

Ramazan SÖNMEZ

İstanbul – 2018

ÖZET

YÖNETİCİ VE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE GEÇİCİ EĞİTİM MERKEZLERİNİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Ramazan SÖNMEZ

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi ve Denetimi

Tez danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Sultan Bilge KESKİNKILIÇ KARA

Haziran-2018, 59 Sayfa

Bu çalışmanın amacı İstanbul ili Başakşehir ilçesindeki Geçici Eğitim Merkezlerinde yaşanan sorunları belirlemek ve bu sorunların çözümüne ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerini ortaya koymaktır. Nitel araştırma yöntemi kullanılan bu araştırmanın katılımcıları 9 yönetici ve 69 öğretmenden oluşmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak toplanan veriler, betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Geçici Eğitim Merkezlerinde yaşanan sorunlar ve bu sorunların çözümleri, okul yönetimi, eğitim-öğretim süreci, öğretmen, öğrenci ve velilerle ilgili boyutları belirlenerek yönetici ve öğretmenlerin verdiği yanıtlar temalandırılarak çözümlenmiştir. Bu araştırmanın sonucunda müfredat sorunları, bina kullanımı ile ilgili sorunlar, eğitsel materyallerin eksikliği, sosyal ve sportif etkinliklerin azlığı, öğretmenlerin yaşadığı ekonomik sorunlar, öğrencilerin uyum sorunları, savaş sonrası yaşanan travmalar ve psikolojik sorunlar, dil sorunları, devamsızlık sorunları ve velilerin yaşadığı sosyal ve ekonomik sorunlar gibi sorunların, öğrencilere olumsuz etkilerinin olduğu ortaya çıkmıştır. Suriyeli yönetici ve öğretmenlerin Geçici Eğitim Merkezlerinin kapatılmaması ve bağımsız bir okul olarak devam etmesi, Türkçe öğretmenlerinin de kadroya alınmaları yönünde beklentilerinin olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, mülteci, Suriyeli çocuklar, Geçici Eğitim Merkezi, geçici koruma

ABSTRACT

ACCORDING TO ADMINISTRATORS AND TEACHERS OPINIONS PROBLEMS OF TEMPORARY EDUCATION CENTERS

Ramazan SÖNMEZ

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi ve Denetimi

Thesis advisor: Dr. Öğr. Üyesi Sultan Bilge KESKİNKILIÇ KARA

June-2018, 59 Page

The aim of this study is to define the problems of Temporary Education Centers in the district of Başakşehir in Istanbul province and to reveal the views of the administrators and teachers regarding the solution of these problems. In this study qualitative research method is used. The participants of this survey is consist of 9 administrators and 69 teachers. Semi-structured interview forms used in this survey. Collected data were analyzed by descriptive analysis method. Problems in Temporary Education Centers and solutions of these problems is discussed with the dimensions of school management, education-training process, teachers, students and parents perspectives. In the conclusion of this research curriculum issues, problems with building use, lack of educational materials, lack of social and sporting activities, economic problems experienced by teachers, adaptation problems of students, trauma and psychological problems after the war, language problems, absence problems, the social and economic problems experienced by the parents and the negative effects of this problems on the students has emerged. The Syrian administrators and teachers are expected to not be closed the Temporary Education Centers but to be continued in independence schools. Turkish language teachers are expected continued recruitment in governmental schools.

Key words: Migration, Immigrants, Syrian children, Syrian refugees, Temporary Education Centers, temporary protection.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	iii
Özet	iv
Abstract	v
Tablolar Listesi	ix
Kısaltmalar Listesi	x

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1.Amaç	2
1.2. Alt Amaçlar	2
1.3.Araştırmanın Önemi	2
1.4. Varsayımlar	3
1.5. Sınırlılıklar	3
1.6. Tanımlar	3

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1. Göç Kavramı	5
2.2 Göç Türleri	5
2.2.1 İç Göç	6
2.2.2 Dış Göç/ Uluslararası Göç	6
2.2.3. Zorunlu Göç	6
2.2.4 Gönüllü Göç	7
2.3. Göçün Nedenleri ve Sonuçları	7

2.4. Türkiye'ye Kitlesel Göçler	8
2.4.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem	8
2.4.2. Cumhuriyet Dönemi	9
2.5. Türkiye'ye Suriyeli Mülteci Göçü	9
2.6. Göç ve Eğitim	11
2.6.1. Çocuk Hakları Bağlamında Mülteci Çocukların Eğitimi	11
2.6.2. Dünyada Mülteci Eğitimi	12
2.6.3. Dünyada Suriyeli Çocukların Eğitimi	13
2.6.4. Türkiye'de Suriyeli Çocukların Eğitimi	13
2.6.5. Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PICTES)	16
2.7. Geçici Eğitim Merkezleri	17
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
YÖNTEM	20
3.1. Araştırmanın Modeli	20
3.2. Araştırma Grubu	20
3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri	24
3.4. Verilerin Analizi	24
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
BULGULAR	25
BEŞİNCİ BÖLÜM	
TARTIŞMA VE YORUM	46
5.1. Sonuç ve Tartışma	46
5.2. Öneriler	50
KAYNAKÇA	53
EKLER	56

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Yıllara Göre Ülkemizde Eğitime Erişimi Sağlanan Suriyeli Öğrenci Sayısı

Örgün Eğitime Erişim

Tablo 2. Okullara Göre Öğrenci Sayıları

Tablo 3. Sınıf Seviyelerine Göre Okullaşma Sayı ve Oranları

Tablo 4. Araştırma yapılan okullar tablosu

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Yönetici Bilgileri Tablosu

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Suriyeli Öğretmen Bilgileri Tablosu

Tablo 7. Araştırmaya Katılan Türk Öğretmen Bilgileri Tablosu

Tablo 8. Yöneticilerin okulun yönetim sürecinde yaşadığı sorunlar

Tablo 9. Yöneticilerin eğitim öğretim sürecinde yaşadığı sorunlar

Tablo 10. Yöneticilerin öğretmenler ile ilgili yaşadığı sorunlar

Tablo 11. Yöneticilerin öğrencilerle ilgili yaşadığı sorunlar

Tablo 12. Yöneticilerin velilerle ilgili yaşadığı sorunlar

Tablo 13. Yöneticilerin sorunların çözümleri ile ilgili görüş, öneri ve beklentileri

Tablo 14. Suriyeli öğretmenlerin eğitim öğretim faaliyetleri sürecinde karşılaştığı sorunlar

Tablo 15. Suriyeli öğretmenlerin öğrencilerle ilgili yaşadıkları sorunlar

Tablo 16. Suriyeli öğretmenlerin velilerle ilgili yaşadıkları sorunlar

Tablo 17. Suriyeli öğretmenlerin sorunların çözümleri ile ilgili görüş, öneri ve beklentileri

Tablo 18. Türkçe öğretmenlerinin eğitim öğretim faaliyetleri sürecinde karşılaştığı sorunlar

Tablo 19. Türkçe öğretmenlerinin öğrencilerle ilgili yaşadıkları sorunlar

Tablo 20. Türkçe Öğretmenlerinin velilerle ilgili yaşadıkları sorunlar

Tablo 21. Türkçe öğretmenlerinin sorunların çözümleri ile ilgili görüş, öneri ve beklentileri

KISALTMALAR LİSTESİ

AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
BEKAM	: Bilim Eğitim Kültür Araştırmaları Merkezi
BMMYK	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komisyonu
ÇHS	: Çocuk Hakları Sözleşmesi
GEM	: Geçici Eğitim Merkezleri
GIGM	: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
HRW	: Human Rights Watch (İnsan Hakları İzleme Örgütü)
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEM	: Milli Eğitim Müdürlüğü
PICTES	: Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	: Türk Dil Kurumu
UNCHR	: The UN Refugee Agency (BMMYK)
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu
YÖBİS	: Yabancı Öğrenciler Bilgi İşletim Sistemi
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumu
YUKK	: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Son yüzyılda yaşanan büyük felaketler, savaşlar ve ekonomik buhranlar nedeniyle insanlar büyük kitleler halinde göç etmek zorunda kalmışlardır. Göç olgusu günümüzde bütün ülkelerin karşı karşıya kaldığı en büyük sorunlardan biridir. Türkiye'nin coğrafi olarak geçiş yolları üzerinde olması ve çok büyük savaşların yaşandığı Ortadoğu coğrafyasına komşu olması, büyük göç dalgalarına maruz kalmasına neden olmuştur.

Türkiye coğrafi konumundan kaynaklanan nedenlerden dolayı başta Suriyeli sığınmacılar olmak üzere, çeşitli ülkelerden gelen sığınmacıların hem geçiş güzergahı hem de hedef ülkesi konumunda bulunmaktadır (TBMM, 2018). Arap Baharı diye adlandırılan iç karışıklıklar ve siyasal olaylar nedeniyle birçok Ortadoğu ülkesinde yıllardır süren savaşlar insanları göç etmek zorunda bırakmıştır. Libya, Mısır, Yemen, Irak, Afganistan ve Suriye'de yaşanan iç savaşlar sonucunda göç etmek zorunda kalan kitleler, yoğun bir şekilde en yakın komşu ülkelere sığınmışlardır.

Suriye'de yaşanan iç karışıklıklar sonucu ülkemize girişler 29 Nisan 2011 tarihinde 252 Suriye vatandaşının Cilvegözü Sınır Kapısı'ndan geçmesiyle başlamıştır. Karışıklıkların artmasına bağlı olarak ülkemize girişler de yoğun bir şekilde devam etmektedir (AFAD, 2014). Suriye'deki iç savaş sonucunda 2011 yılından itibaren Suriye vatandaşları ülkemize kitleler halinde göç etmek zorunda kaldılar. Bu büyük göç dalgaları sonucunda sığınmacılar sınır kamplarına yerleştirildiler. Sığınmacıların daha büyük bir yoğunluğu Gaziantep, Hatay, Kilis, İstanbul, Adana, Mersin gibi büyük kentlere göç ettiler.

Suriye'deki savaşın halen devam etmesi ve ülkedeki yaşam alanlarının yok olması nedeniyle, Türkiye'ye sığınan Suriye vatandaşlarının ülkelerine uzun bir süre daha dönemeyecekleri öngörülmektedir. Suriyeli sığınmacıların yaklaşık yarısından fazlasının eğitim çağında olduğu bilinmektedir. Bu nedenle can güvenliği, barınma, gıda, giyinme gibi birincil ihtiyaçlarının yanında eğitim ihtiyacı ve sorunları da gün yüzüne çıkmaktadır (Emin, 2016: 7). Bu göç sonucunda barınma, sağlık, eğitim ve istihdam gibi en temel hayati sorunlar ortaya çıkmıştır.

İlk başlarda savaşın erken sona ereceğine yönelik beklentilerle geçici çözümler üretilmeye çalışılsa da savaşın uzun sürmesi, yeni göç dalgaları ve ülkemizde kalış sürelerinin uzaması yaşadıkları sorunları daha da ağır hale getirmiştir. Özellikle eğitim alanında çok ciddi sorunlar ortaya çıkmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı ve Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) desteğiyle mültecilerin eğitimi ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Bu bağlamda Suriyeli çocukların eğitimi kamplarda, devlet okullarında ve Geçici Eğitim Merkezlerinde (GEM) sağlanmaktadır.

Geçici Eğitim Merkezleri kitlesel akından etkilenen il/ilçelerde milli eğitim müdürlüklerine bağlı olarak faaliyet yürütmek üzere bünyesindeki okullarda ve çeşitli merkezlerde eğitim ve öğretim ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulmuştur. Bu merkezlerde verilen eğitimin amacı, kitlesel olarak ülkemize akın etmiş yabancı öğrencilerin, ülkelerinde yarım bırakmak zorunda kaldıkları eğitimlerine devam edebilmelerini, ülkelerine döndüklerinde veya bakanlığa bağlı her tür ve derecedeki eğitim kurumuna geçmek ve eğitimlerine devam etmek istemeleri halinde sene kaybını önleyecek nitelikte olacaktır (MEB, 2014: 21).

Suriyeli çocukların eğitim ve öğretime erişimi konusunda Sivil toplum kuruluşları ve uluslar arası kuruluşların desteği ile beraber Türkiye hükümeti önemli çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmalarla Suriyeli öğrencilerin, devlet okullarında normal eğitim sistemine dahil edilmesi ve Suriye müfredatı ve ağırlıklı Türkçe öğretiminin yoğun olarak yapıldığı GEM'lerde eğitime erişimleri sağlanmaktadır. GEM'lerde ve devlet okullarında bu eğitim hizmetleri verilirken eğitim-öğretim, bina, derslik, öğrenci, veli ve yeni bir kültüre uyum şeklinde sorunlarla karşı karşıya kalınmaktadır.

1.1 Amaç

Bu araştırmanın amacı İstanbul ili Başakşehir ilçesindeki Geçici Eğitim Merkezlerinde yaşanan sorunları belirlemek ve bu sorunların çözümüne ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerini ortaya koymaktır.

1.2 Alt Amaçlar

1. GEM'lerde yöneticilerin okulun yönetim sürecinde yaşadığı sorunlar nelerdir?
2. GEM'lerde yöneticilerin eğitim öğretim sürecinde yaşadığı sorunlar nelerdir?
3. GEM'lerde yöneticilerin öğretmenler ile ilgili yaşadığı sorunlar nelerdir?
4. GEM'lerde yöneticilerin öğrencilerle ilgili yaşadığı sorunlar nelerdir?
5. GEM'lerde yöneticilerin velilerle ilgili yaşadığı sorunlar nelerdir?
6. GEM'lerde yöneticilerin sorunların çözümleri ile ilgili görüş, öneri ve beklentileri nelerdir?
7. GEM'lerde öğretmenlerin eğitim öğretim etkinlikleri sürecinde karşılaştığı sorunlar nelerdir?
8. GEM'lerde öğretmenlerin öğrencilerle ilgili yaşadığı sorunlar nelerdir?
9. GEM'lerde öğretmenlerin velilerle ilgili yaşadığı sorunlar nelerdir?
10. GEM'lerde öğretmenlerin sorunların çözümleri ile ilgili görüş, öneri ve beklentileri nelerdir?

1.3 Araştırmanın Önemi

Bu araştırma Suriyeli çocukların eğitimlerini sürdürdükleri GEM'lerde yaşanan sorunları ortaya koymak, özellikle okulda çalışan hem Suriyeli hem de Türk yönetici ve öğretmenlerin sorunların çözümleri ile ilgili görüş ve önerilerini ortaya koymasından önemli olduğu düşünülmektedir. Türkiye'de Suriyeli çocukların eğitimi ile ilgili yapılan çalışmalara, alınan kararlara ve üretilen eğitim politikalarına, sahadan alınan bilgi ve görüşlerin göz önünde bulundurulmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Son yıllarda sürekli olarak artan göçler sebebiyle dünyanın birçok ülkesinde mültecilerin eğitim sorunları da artmaktadır. Ülkemizin kitleler halinde maruz kaldığı bu göçlerin sonucunda eğitim sorunlarının çözülmesinde Geçici Eğitim Merkezi adı altında açılan bu okulların araştırılması, dünyada yaşanan mülteci eğitimine yönelik çalışmalara örnek temsil edeceği düşünülmektedir. Mültecilerin eğitim sorunları hakkında araştırma yapacak olan akademisyenlere ve mülteci eğitiminin sorunlarının çözümü konusunda karar alacak yöneticilere örnek temsil etmesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.4.Varsayımlar

Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin yapılan görüşmelerde verdikleri cevapların ve görüşlerinin gerçek ve samimi olduğu düşünülmektedir.

1.5 Sınırlılıklar

Bu araştırma İstanbul ili Başakşehir ilçesinde bulunan GEM'lerdeki yönetici ve öğretmenlerle sınırlıdır. Araştırma esnasında gönüllü olarak görüşmeyi kabul eden öğretmenlerin yanında ses kaydı istemeyen öğretmenler görüşlerini yazılı olarak beyan etmişlerdir.

1.6 Tanımlar

Geçici Eğitim Merkezi : Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde, kitlesel olarak ülkemize göç etmek zorunda kalan Suriyelilerin eğitim öğretim kaybı yaşamamaları için okul çağındaki Suriyeli çocuklara ve gençlere yönelik, hem kamplarda hem de kamp dışında faaliyet gösteren, Suriye müfredatına bağlı kalarak Arapça ve Türkçe eğitim veren ilköğretim ve ortaöğretimi kapsayan eğitim merkezleridir.

Geçici Koruma: Menşe ülkelerine dönemeyen üçüncü ülke kişilerinden kaynaklanan kitlesel bir akının meydana gelmesi yada derhal meydana gelebilecek olması durumunda özellikle söz konusu kişilerin veya koruma gerektiren diğer kişilerin yararına olarak, sığınma sisteminin etkin işleyişi üzerinde olumsuz etki yaratmadan sığınma sisteminin işletilememe riski varsa, bu kişilere acil ve geçici koruma sağlamak amacıyla sağlanan istisnai özellikteki prosedür (Göç Terimleri Sözlüğü, 2009).

Göç: Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhacerettir (TDK, 2018).

Göçmen: Göçmen teriminin, “kişisel rahatlık” amacıyla ve dışarıdan herhangi bir zorlama unsuru olmaksızın ilgili kişinin hür iradesiyle göç etmeye karar verdiği durumları kapsadığı kabul edilmektedir. Dolayısıyla bu terim, hem maddi ve sosyal durumlarını iyileştirmek hem de kendileri veya ailelerinin gelecekte beklenenlerini arttırmak için başka bir ülkeye veya bölgeye göç eden kişi ve aile fertlerini kapsamaktadır (Göç Terimleri Sözlüğü, 2009).

Mülteci : 1951 Cenevre Sözleşmesine uygun olarak, Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tâbiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasî düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişi (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK),Md. 61).

Sığınmacı: İlgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde bir ülkeye mülteci olarak kabul edilmek isteyen ve mültecilik statüsüne ilişkin yaptıkları başvurunun sonucunu bekleyen kişiler. Olumsuz bir karar çıkması sonucunda bu kişiler ülkeyi terk etmek zorundadırlar ve eğer kendilerine insani ya da diğer gerekçeler nedeniyle ülkede kalma izni verilmemişse bu kişiler ülkede düzensiz bir durumda bulunan herhangi bir yabancı gibi sınır dışı edilebilirler (Göç Terimleri Sözlüğü, 2009).

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Göç Kavramı

Göç insanlık tarihinin bütün dönemleri boyunca var olan bir olgudur. Göç kavramı ile öncelikle belli bir nüfusun bir bölgeden başka bir yere olan hareketi akla gelmekle birlikte, göç coğrafi bir yer değiştirmeden çok daha kapsamlı ve köklü bir muhtevaya sahiptir. Sonuçları itibariyle sosyal, ekonomik, kültürel ve psikolojik birçok ögeyi içinde barındırır (Sağlam, 2006: 34).

Göçün, gerek insanlık tarihi kadar kadim bir geçmişe sahip olması, gerek çok boyutlu dinamik bir süreç olması, gerekse de yer, zaman, mekan, sebep ve sonuç gibi karmaşık düzlemlerde ele alınıp birbirinden farklı ekonomi-politik kuramlara ve bilim dallarına konu olması sebebiyle kesin bir göç tanımı yapmak kolay değildir. Buradan hareketle genel bir göç tanımı yapılacak olunursa göç; iradi veya gayri iradi olsun, sosyo-kültürel, ekonomi-politik ve toplumsal-çevresel faktörlerin etkisiyle daha iyi bir yaşam sürmek adına belli bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine kalıcı veya geçici olarak yapılan yer değiştirme eylemlerinin genel bir adıdır (Özyakışır, 2013: 7).

Göç Terimler Sözlüğü (2009)'a göre göç: Uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmek. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir. Buna mülteciler, yerinden çıkarılmış kişiler ve ekonomik göçmenler dahildir. Türk Dil Kurumu Sözlüğü (2018)'e göre ise göç; “Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhacerettir” şeklinde tanımlanmıştır (TDK, 2018).

Göçün çok farklı tanımları yapılsa da genel anlamda göç; ekonomik, siyasi, ekolojik veya bireysel nedenlerle bir yerden başka bir yere yapılan ve kısa, orta veya uzun vadeli geriye dönüş veya sürekli yerleşim hedefi güden coğrafi, toplumsal ve kültürel bir yer değiştirme hareketidir (Yalçın, 2004).

2.2 Göç Türleri

Sosyal bilimler literatüründe her bilim dalı kendi perspektifine göre bir göç tasnifi yaptığı için literatürde pek çok göç türüne yer verildiği görülmektedir. Göç olgusu burada dört ana başlık altında incelenmektedir. İç göç, dış göç, gönüllü göç ve zorunlu göç (Özyakışır, 2013: 7).

2.2.1 İç Göç

İç göç, kısaca bir ülkenin kendi sınırları içerisinde belirli bir bölgeden bir başka bölgeye gerçekleştirilen göç hareketi olarak tanımlanmaktadır. Başka bir tanıma göre ise iç göç bir ülke sınırları içinde bireyin veya toplulukların bir yıldan az olmamak kaydıyla yaşadığı ortamı değiştirmesi eylemidir. Dolayısıyla ülkelerin büyüklüğü, ekonomik kalkınmışlık düzeyi ve yerleşme tarihlerine bağlı olarak iç göç genellikle kırsal kesimden şehirlere doğru, kırsal kesimden kırsal kesime doğru, şehirlerden kırsal kesime doğru ve şehirlerden şehirlere doğru gerçekleşmektedir (Özyakışır, 2013: 8).

2.2.2 Dış Göç/ Uluslararası Göç

Kişilerin geçici veya daimi olarak başka bir ülkeye yerleşmek üzere menşe ülkelerinden veya mutad olarak ikamet ettikleri ülkeden ayrılmalarıdır. Dolayısıyla uluslararası bir sınırın geçilmesi söz konusudur (Göç Terimleri Sözlüğü, 2009).

Ülke sınırları içerisinde gerçekleşen iç göçün tersine, dış göç veya diğer bir adıyla uluslararası göç, ülke sınırlarını aşarak başka ülkelere yapılan göç hareketleridir. İç göçte ülke nüfusu azalmamakla birlikte sadece bölgeler arası demografik yapı değişmekte iken, dış göçte ülke nüfusunda gerçekleşen göç oranında bir azalma meydana gelmektedir. Nüfusun azalmasının yanı sıra dış göçle birlikte ülkeler ciddi sıkıntılarla karşı karşıya kalabilmektedirler (Özyakışır, 2013: 9).

2.2.3. Zorunlu Göç

İlkel dönemlerde yaşanan doğal afetler, kaynak yetersizliği, açlık sorunu, iklim değişiklikleri ve diğer uygarlıkların saldırıları göçü zorunlu kılan faktörler olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla tarihsel açıdan bakıldığında, kitlesel göç hareketlerinin büyük çoğunluğunun belirli bir zorunluluk sonucu gerçekleştiği görülmektedir. Bu kapsamda tarihteki ilk büyük kitlesel göç olayı 4. yy. ortalarında Çin'in egemenliğinden kurtulmak için batıya doğru hareket eden Hunların, Karadeniz'in kuzeyine yerleşmesi sonucunda buradan kaçan Cermen kavimlerinde gerçekleştirilen Kavimler Göç'üdür (Özyakışır, 2013: 11).

Giddens'a göre tarihteki en büyük zorunlu göç 1947'de Hindistan'ın bölünmesinden sonra 7 milyon Müslüman'ın Hindistan'dan Pakistan'a gitmek için yollara düşmesidir. Tarihin en büyük insan hareketlerinin pek çoğunda göçmenler gönüllü olarak yer değiştirmemişlerdir. 17. ve 18. yüzyıllarda 15 milyon insan Afrika'dan köle olarak alınmış ve gemilerle Brezilya, Karayipler ve Amerika'ya taşınmıştır. 19. Yüzyılda 10 ila 40 milyon arasındaki sözleşmeli işçi, özellikle Çin ve Hindistan'dan büyük topluluklar halinde dünyanın dört bir tarafına gönderilmiştir. Yine 20. Yüzyılda Avrupa ve Asya'da meydana gelen savaşlar milyonlarca kişiyi yurdundan etmiştir. İşte bu koşullar altında gerçekleştirilen göçlerin zorunlu bir nitelik arz ettiğini söylemek mümkündür. Aynı şekilde etnik ve politik nedenlerle

ortaya çıkan iç savaş veya aşırı kargaşanın ve ülkeler arasındaki savaşların neden olduğu göç de zorunlu göç kategorisinde değerlendirilebilir. Bununla birlikte bir savaş veya önemli ölçüde kargaşa olmadan da bazen bir ırk veya dine mensup bireyler (genel veya bölgesel) otoriteler tarafından göç etmeye zorlanabilirler (Özyakışır, 2013: 11).

2.2.4 Gönüllü Göç

Gönüllü göçler aileden birinin veya birilerinin öncü şeklinde önceden gidip iş bulması, daha sonra ise aşamalı olarak aile bireylerinin göç etmesi şeklinde gerçekleşen bir göç türüdür. İkinci Dünya Savaşı'ndan hemen sonra toparlanma sürecine giren Avrupa ülkeleri, iş gücü gereksinimini karşılamak üzere az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere göç kabul etmeye başlamıştır. Bu ülkelerin başında gelen Almanya'nın, 1954 yılından 1970'lere kadar Yunanistan, İspanya ve Türkiye gibi ülkelere insan gücü alımı gönüllü göçe örnek verilebilir. Çoğunlukla ekonomik saiklerle gerçekleşen bu göç hareketlerini insanların arzularına bağlı olarak geliştiği için gönüllülük esasına göre değerlendirmek mümkündür. Bununla birlikte insanların özellikle emekli olduktan sonra yaşamlarının geri kalanını başka yerlerde geçirmek üzere gerçekleştirdikleri göç hareketleri de gönüllülük kategorisinde ele alınabilir (Özyakışır, 2013: 14).

2.3. Göçün Nedenleri ve Sonuçları

İnsanların doğdukları toprakları bırakıp yeni yerlere göç etmesinin temelinde yatan çok sayıda neden vardır. Göç nedenleri genel olarak nüfus problemleri, ekonomik problemler, çevre şartlarındaki bozulmalar, eğitim şartlarındaki yetersizlikler, siyasi problemler ve savaşlar olarak sıralanmaktadır. Bu nedenlerin en önemlileri ekonomik ve siyasi problemler olarak ifade edilmektedir. Gelir dağılımındaki dengesizlikler, işsizlik ve yoksulluk gibi ekonomik nedenlerle çok sayıda kişinin yaşadığı alanları devamlı olarak terk ettikleri görülmektedir. Ayrıca siyasi problemler de insanların göç etmesinde önemli olmaktadır. Çevre şartlarındaki bozulmalar, iklim değişimleri, erozyon, su baskınları, deprem ve volkanik patlamalar gibi doğal olaylar, insanların göç etmelerinin en önemli nedenlerindedir.

Göç, toplumun sosyal, kültürel, ekonomik, politik, eğitim v.b. tüm bünyesi ile yakından ilişkili ve etkileyici bir olaydır. Türkiye'nin bütün bölgelerinde yaşanan köyden kente göçün olumsuz etkilerinin başında toplumsal yapının temel ögesi olan eğitimin özellikle ilköğretim işleyişinin bozulması, yetersizleşmesi ve yaygınlaştırılmaması gelir. Buna bağlı olarak göç ile kente gelen çocuk, ailesinin geleceğine ait tutumlarından tamamıyla etkilenir. Göç, toplumların, özellikle ailelerin yapısını derinden etkileyen unsurlardan biridir. Göç olgusuna bakıldığında bunun temelinde bazı nedenlerin olduğu göze çarpmaktadır. Aslan(2007) ise göçün nedenlerini zorunluluk ve gönüllülük olarak açıklamıştır. Bireylerin gönüllük nedeni olarak göç sebeplerini yeni yerlerin beklenti ve isteklerini karşılama umudu; zorunluluk nedeni olarak ise devletin çeşitli sosyal, ekonomik, güvenlik vb. konularda aldığı kararların yerine getirilmesi sırasında nüfusta oluşturulan

hareketlilik olarak ifade edilmiştir. İnsanların gerek zorunluluktan gerekse gönüllü olarak başlattıkları bu göç hareketleri onların öncelikle kendi hayatlarındaki daha sonra ise toplum hayatını ilgilendiren beslenme, barınma ve en önemlisi sağlık ve eğitim alanlarındaki sorunlarla karşılaşmalarına neden olduğu görülmektedir (Kaştan, 2015: 217).

2.4. Türkiye'ye Kitlesele Göçler

Anadolu, dünya tarihinde farklı dinlere ve milletlere ev sahipliği yaparak genel itibariyle yerleşim amaçlı olsa da, kıtalar arasında köprü vazifesi de görmüştür. Anadolu ve misafirperver ev sahipleri, hem dini yükümlülük hem de insanlık vazifesi ahdederek yüreğini her zaman mazluma, çaresize ve yurtsuza açmıştır. Evini, toprağını ve aşını hiç sakınmadan paylaşmıştır. Günümüz Türkiye'sinin biçimlenmesine ve yapı taşlarının oluşmasına, 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yaşanan ve büyük çapta Anadolu'nun etnik değişimine neden olan göç dalgaları önemli rol oynamıştır (GİGM, 2018).

2.4.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

Osmanlı İmparatorluğu döneminde din ve ırk ayrımı yapılmaksızın gelenlere hoşgörüyle yaklaşıldığı bilim insanları tarafından dile getirilmektedir. Bu dönemde öne çıkan kitlesele ve bireysel sığınma hareketlerinin başlıca örnekleri şu şekildedir.

1492 yılında onbinlerce Yahudi'nin İspanya'dan gemilerle kurtarılarak Osmanlı İmparatorluğu topraklarına getirilmesi,

1672 Thököly Ayaklanması'nın ardından matbaacılığın öncüsü İbrahim Müteferrika ile itfaiyeciliğin öncüsü Kont Ödön Seçenyi (Seçenyi Paşa)'nin ve 1699 yılında Macar Kralı Thököly Imre ve eşinin Osmanlı İmparatorluğuna iltica etmeleri, 1709 yılında İsveç Kralı Şarl'ın beraberindeki yaklaşık 2 bin kişilik grupla birlikte Osmanlı İmparatorluğuna sığınması,

1718 Pasarofça Antlaşması'nın ardından Macar Kralı II. Rakoczy Ferenc'in Osmanlı İmparatorluğuna sığınması,

1830 Polonya İhtilali'nin liderlerinden bugünkü Polonezköy'ün kurucusu Prens Adam Czartorski'nin 1841 senesinde Osmanlı İmparatorluğu'na iltica etmesi,

1848 Macar Özgürlük savaşını kaybeden Prens Lajos Kossuth ve yaklaşık 3 bin Macarın 1849'da Osmanlı İmparatorluğu'na gelmeleri,

Farklı istatistiki veriler bulunmakla birlikte, 1856-1864 senesinde ise Rus Ordusundan kaçan yaklaşık 1.500.000 Kafkas nüfusu Osmanlı İmparatorluğu topraklarına kabul edilerek, Balkanlar'a ve Anadolu'nun çeşitli yerlerine yerleştirilmiştir.

1917 Bolşevik İhtilali'nin ardından Vrangel'in yaklaşık 135 bin kişiyle birlikte Osmanlı İmparatorluğundan koruma talep etmesi (GİGM, 2018).

Osmanlı İmparatorluğu döneminde yaşanan bu göçler, bireysel ve kitlesel sığınmaların ne kadar yoğun olduğunu ve ülkemizin coğrafi konumunun sürekli olarak bu akınlara açık olduğunu göstermektedir.

2.4.2. Cumhuriyet Dönemi

Ülkemize yönelik kitlesel göç hareketleri Cumhuriyet'in kuruluş süreci ve sonrasında da devam etmiştir. Bu hareketlerin en somut örnekleri ise şu şekilde özetlenebilir (GİGM, 2018).

- . 1922-1938 yılları arasında Yunanistan'dan 384 bin kişinin,
- . 1923-1945 yılları arasında Balkanlar'dan 800 bin kişinin,
- . 1933-1945 yılları arasında Almanya'dan 800 kişinin,
- . 1988 yılında Irak'tan 51.542 kişinin,
- . 1989 yılında Bulgaristan'dan 345 bin kişinin,
- . 1991 yılında I. Körfez Savaşı'ndan sonra Irak'tan 467.489 kişinin,
- . 1992-1998 yılları arasında Bosna'dan 20 bin kişinin,
- . 1999 yılında Kosova'da meydana gelen olaylar sonrasında 17.746 kişinin,
- . 2001 yılında Makedonya'dan 10.500 kişinin,
- . Nisan 2011- Ekim 2017 arasında Suriye'de yaşanan iç karışıklıklar nedeniyle yaklaşık 3 milyon kişinin Türkiye'ye gelişi.

Özetle, Ülkemiz, 1922'den günümüze kadar 5 milyondan fazla kişiye kucak açmıştır. Bu sayıya çalışma ve eğitim gibi amaçlarla gelen yabancılar dahil değildir. Türkiye'ye çalışma, eğitim ve diğer amaçlarla gelmiş olan yabancılara ilişkin rakamlara bakıldığında son 13 yılda toplam 2.442.159 yabancının ikamet izni aldığı kaydedilmiştir.

2.5. Türkiye'ye Suriyeli Mülteci Göçü

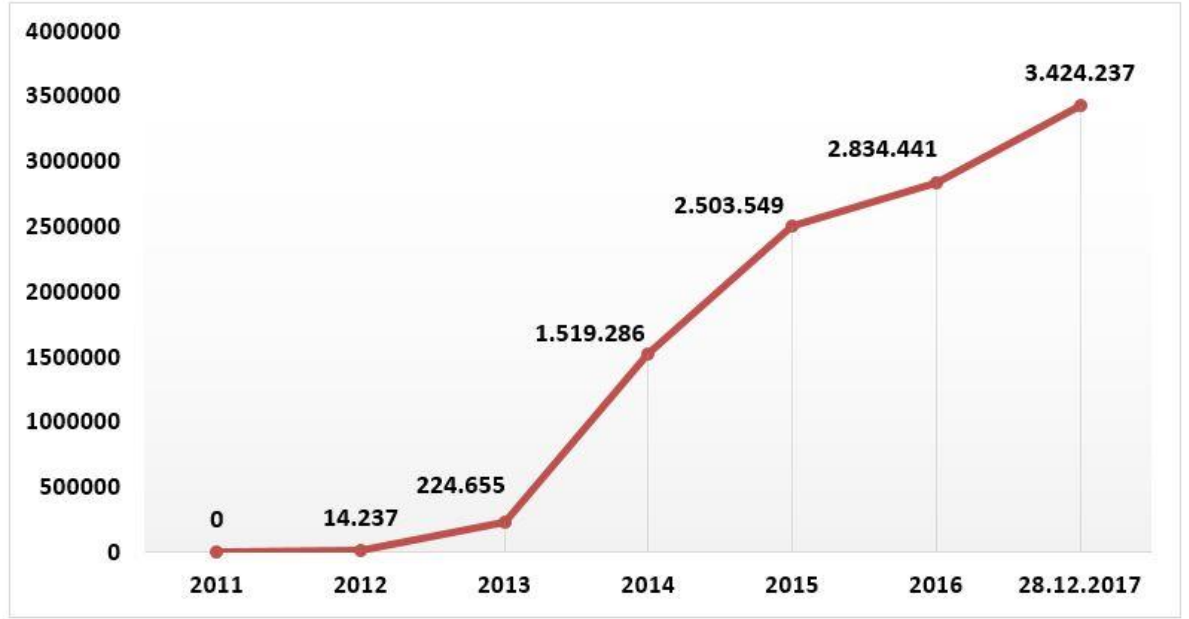
Arap ülkelerinde meydana gelen halk isyanları ve protestolar Tunus ve Mısır'dan başlayarak tüm bölgeyi etkileyerek 15 Mart 2011 tarihinden itibaren Suriye'ye de sıçramıştır. Yaşanan çatışmalar nedeniyle ülke kaos ortamına sürüklenmiş ülkenin bazı kesimlerinde yaşanan iç karışıklıklar ve çatışmalar nedeniyle yüzlerce kişi yaralanmış, yine yüzlercesi hayatını kaybetmiştir (KIZILAY, 2012).

2011 yılının Mart ayında, iç karışıklıkların başlamasından bu yana, günden güne artan sayıda Suriye Arap Cumhuriyeti (Suriye) vatandaşı Türkiye'ye uluslararası koruma bulmak amacıyla gelmektedir. Türkiye bu kişilere 'geçici

koruma” sağlamaktadır. Suriye’deki insan hakları ihlallerinde 2012 ve sonrasında ortaya çıkan hızlı artış, insani yardım ihtiyaçlarında dramatik artışları da beraberinde getirmiştir. İç karışıklıkların başlamasından bu yana, Suriye ile güçlü tarihi, kültürel ve komşuluk bağları olan Türkiye Cumhuriyeti bu durumdan etkilenen Suriye vatandaşları için “açık kapı” politikası izlemiştir.

Şekil 1. Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler

YILLARA GÖRE GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELİLER

Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 2017

Şekil 1'e göre; 28.12.2017 tarihi itibarıyla, İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi resmi rakamlarına göre Türkiye'de 3.424.237 Suriyeli bulunmaktadır. Suriyelilerin 228.251'i Geçici Barınma Merkezlerinde, 3.195.986 kişi de Geçici Barınma Merkezleri dışında bulunmaktadır. Geçici barınma merkezleri dışındaki Suriyelilerin büyük çoğunluğu İstanbul, Hatay, Şanlıurfa, Adana ve Kilis gibi büyük şehirlerde yoğun olarak bulunmaktadır.

Kamplarda, okul öncesi de dahil olmak üzere, okul çağındaki tüm çocuklar için eğitim hizmetleri mevcuttur ve Türk vatandaşlarına verilen standartta sağlık hizmetleri verilmektedir.

Geçici koruma kapsamındaki Suriyeli Yabancılar için yetişkin eğitim merkezleri de mevcut olup bir mesleği olmayanlara, yeterli beceri kazandırılarak meslek sahibi olmalarına yardımcı olunmaktadır. Türkiye, Suriyelilere yalnızca geçici ev sahipliği yapmamakta aynı zamanda onları kriz sonrası dönem için de hazırlamaktadır. Geçici barınma merkezlerinin kurulumu ve işletilmesi için yazılı standartlar kılavuzları oluşturmuş ve böylece tüm barınma merkezlerindeki

koşulların benzer olması sağlanmıştır. Bu standartlar aynı zamanda gelecekte meydana gelebilecek muhtemel afetler sonrasında ihtiyaç duyulan afet barınma merkezlerinde de kullanılacak standartlar olarak oluşturulmuştur.

Türkiye tarihi misyonu gereği Suriye’de yaşanan bu insanlık dışı muamelelere kayıtsız kalmamış, gerek sınırları içerisindeki geçici barınma merkezlerinde ve çeşitli illerde, gerekse Suriye sınırları içerisindeki geçici barınma merkezlerinde ve çeşitli yerleşim yerlerinde bu trajediden etkilenen Suriye vatandaşlarına insani yardım sağlamada en cömert davranan ülke olmuştur (GİGM, 2018).

2.6. Göç ve Eğitim

Göçün eğitim üzerinde uyum sorunları, sosyal sınıflara ayrılma ve dil sorunu, çocukların çalıştırılması sorunu, velilerin eğitime ilgisizlikleri ve kentleşme sürecini tamamlamamış olması sorunu, ailelerdeki ataerkil yapı ve babaların çalışması dolayısıyla veli toplantılarına annelerin katılması, ailelerdeki çocuk sayısının yüksek olmasının çocuk başına düşen eğitim harcamalarını azaltması gibi temel etkileri olmuştur. Göç yaşamış çocukların uyum, akademik başarı, ailenin ilgisizliği, kalabalık aile, çalışma ortamının bulunmaması, ailenin eğitime önem vermemesi, ailenin ekonomik problemleri nedeniyle çocuğu çalıştırması, çocuğun karşılaştığı güçlükler nedeniyle ruhsal sağlığının bozulması gibi problemler ortaya çıkmakta ve göç çocuğu ve çocuğun eğitimini etkilemektedir (Kaştan, 2015: 227).

2.6.1. Çocuk Hakları Bağlamında Mülteci Çocukların Eğitimi

Her bir çocuğun hak sahibi birer birey olarak korunması, gelişimi ve temel hakları konusunda yeni bir anlayışı beraberinde getiren Birleşmiş Milletler (BM) Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS), 1989 tarihinde oybirliği ile kabul edilmiştir. Sözleşmeye göre, 18 yaşın altındaki insanlar; ırk, din veya yetenek farkı gözetmeksizin, düşünceleri veya söyledikleri her ne olursa olsun ve nasıl bir aileden gelirlerse gelsinler bu haklara sahiptir. Bu sözleşme, tüm çocukların insan haklarını koruma ve geliştirme yolunda bireylere ve devletlere çeşitli yükümlülükler getirmektedir. Bahsettiğimiz sözleşme 1990 yılında Türkiye tarafından da imzalanmış ve 1995 yılında yürürlüğe girmiştir. BM Çocuk Hakları Sözleşmesi, her biri ayrı bir hakkı özetleyen 54 maddeden oluşmaktadır. Haklar; hayatta kalma, korunma, gelişme ve katılma hakkı olarak dört temel hak grubunu içermektedir (UNICEF, 2007: 17).

Hayatta kalma hakkı, çocuğun yaşam hakkını ve var olmak için gereken temel ihtiyaçlarını vurgular. Bunlar arasında beslenme, barınma, yeterli bir yaşam standardı ve sağlık hizmetlerine erişim yer almaktadır. Gelişme hakkı, çocukların

tam potansiyellerine erişebilmeleri için ihtiyaç duydukları eğitim, dinlenme, kültürel faaliyetler, bilgiye erişim, düşünce, vicdan, din özgürlüğü gibi ihtiyaçlarını kapsar. Korunma hakkı, çocukların her türlü istismar, ihmal ve sömürüden korunmalarını gerektirir. Mülteci çocuklar için özel koruma, çalışan çocuklar için güvenceler, bir istismar ya da sömürüye maruz kalmış çocukların korunması ve rehabilitasyonunu kapsar. Katılma hakkı, çocukların toplumlarında ve topluluklarda aktif bir rol oynayabilmeleri gerektiğini kabul eder. Bu haklar, görüşleri ifade etme ve yaşamlarını etkileyen konularda söz sahibi olma haklarını da kapsar (Çobaner, 2015: 29).

Çocuk hakları ile ilgili temel hak ve özgürlükleri belirleyen Çocuk Hakları Sözleşmesi tek başına bir mülteci sözleşmesi olmamakla birlikte; içeriğindeki tüm hak ve özgürlüklerin herhangi bir ayırım gözetmeksizin 18 yaş altında tüm çocukları kapsamaması nedeniyle, mülteci çocukların da yasama, yürütme ve yargı makamları ile tüm kurum ve kuruluşlar karşısındaki haklarını da kapsadığı kabul edilmektedir. ÇHS'yi imzalayan devletlerin, Sözleşme'de yer alan hakları "kendi egemenlik alanları içindeki" tüm çocuklara tanımak ve bu hakları güvenceye almak, ailelerinden kopmuş olanlar dâhil mülteci çocuklara özel koruma ve insani yardım sağlama yükümlülükleri vardır (UNICEF, 2011: 114).

Türkiye'nin de tarafı olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 22. maddesine göre, taraf ülkeler kendi topraklarında mülteci ya da sığınmacı olan tüm çocukların Sözleşme'de yer alan tüm haklardan faydalanması için gerekli önlemleri almak durumundadır. Dolayısıyla Türkiye'nin, Suriyeliler dahil olmak üzere tüm sığınmacı çocuklara haklarını gözetmen politikalar üretmesi gereklidir. Ayrıca, Türkiye'deki 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu da milliyetleri ne olursa olsun her çocuğun korumadan faydalanabileceğini belirtmektedir (ÇOÇA, 2015: 2)

2.6.2 Dünyada Mülteci Eğitimi

Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü (UNHCR) , Eylül 2017'de yayınladığı raporda tüm dünyada, ilkokula giden çocuk oranı %91'dir. Bu rakam mültecilerde sadece %61 iken düşük gelirli ülkelerdeyse %50'nin altındadır. Mülteci çocuklar büyüdükçe önlerine çıkan engeller de artmaktadır; mülteci gençlerin sadece %23'ü liseye kayıt yaptırabilirken küresel ölçekte bu oran %84'tür. Düşük gelirli ülkelerdeyse mültecilerin yalnızca %9'u liseye gidebilmektedir. Yükseköğretimde ise durum çok daha ciddidir. Tüm dünyada yükseköğretime kayıt oranı %36'dır. Mültecilerde ise, burslara ve diğer programlara yapılan yatırımlarla önemli bir ilerleme kaydedilmiş olsa da, bu oran sadece %1 olmaya devam etmektedir. 2016-2017 eğitim-öğretim yılında 5-17 yaş arasındaki 3,5 milyondan fazla mülteci çocuğun okula gitme imkânı bulamadığı belirtilen raporda, bu sayı ilkokula gidemeyen 1,5 milyon mülteci çocuk ve liseye gidemeyen 2 milyon mülteci gençten oluşuyor.

UNHCR'nin yetki ve sorumluluk alanında bulunan 17,2 milyon mültecinin yarısını çocuklar oluşturuyor. Bu genç insanların eğitimi onlara ev sahipliği yapan ülkelerin ve geri dönebildiklerinde kendi ülkelerinin huzurlu ve sürdürülebilir bir kalkınma sağlayabilmesi için hayati önem taşımaktadır. Ancak dünya genelindeki diğer çocuk ve gençlerle karşılaştırıldığında, mülteciler için erişilebilir fırsatlardaki açıklığın giderek arttığı görülmektedir.

Özellikle her üç mülteçiden biri düşük gelirli ülkelerden birinde yaşadığı için ciddi engeller söz konusu olmaya devam etmektedir. Tüm dünyadaki çocuklardan altı kat daha az bir oranla, bu çocuklar okula gitme ihtimali en düşük topluluğu oluşturuyor (UNHCR, 2017).

2.6.3. Dünyada Suriyeli Çocukların Eğitimi

Suriye'deki iç savaş sonucunda Suriyeliler yoğun olarak Lübnan, Ürdün ve Türkiye gibi komşu ülkelere zorunlu olarak göç etmişlerdir. Yerlerinden olan kişilerden 5 milyondan fazlası Türkiye, Lübnan, Ürdün, Irak ve Mısır gibi komşu ülkelere sığınmışlardır. Ağustos 2017 verilere göre, Türkiye'de 3,1 milyon, Lübnan'da 1milyon, Ürdün'de 660 bin, Irak'ta 240 bin ve Mısır'da 120 bin Suriyeli yaşamaktadır. 5 ülkenin ev sahipliği yaptığı 5,2 milyon Suriyelinin 750 bini 0-4 yaş aralığında; 1,75 milyonu ise 5-17 yaş aralığındadır. Başka bir ifade ile farklı ülkelere sığınmış Suriyelilerin yaklaşık yarısı 17 yaş altında okul çağı çocuğudur (UNHCR, 2017).

Anadilleri farklı olsa bile Türkiye'ye gelen Suriyelilerin tamamı Arapça konuşmaktadırlar. Bu ise Suriyeli çocukların devlet okullarında öğrenim görmesinin önündeki temel engeldir. Suriyelilerin Türkiye'ye ilaveten, sığındığı Lübnan, Irak, Ürdün ve Mısır, Arap ve Arapça konuşan ülkelerdir. Bu ülkelere gidenleri eğitim ortamına kolayca adapte olabilirken, Türkiye'de Türkçe'nin resmi dil olması Suriyeli çocukların okullaşması konusundaki önemli bir engeli ortaya çıkarmaktadır. Dahası, Türkiye diğer ülkelerden farklı olarak Suriyeli çocukları okullaştırma konusundaki daha fazla çaba sarf etmek zorunda kalmaktadır (Culbertson ve Constant, 2015 akt. Taştan ve Çelik, 2017: 38).

Ürdün'de Suriyeli çocuklar İç İşleri Bakanlığı sayesinde daha kolay bir şekilde okul erişimine sahip olmuştur. Mülteci çocukların sayısının fazla olması Ürdün eğitim sistemi üzerinde büyük bir baskı oluşturmuştur. Kendi ülkelerindeki müfredatın farklı olması sebebiyle zorluklar yaşayan Suriyeli öğrenciler, gerekli belgeleri olmadığı için resmi diploma alma endişesini taşıyorlar. Eğitim hizmetleri iyileştirme ve takviye sınıflarıyla kamplarda devam etmektedir. Suriyelilerin Lübnan'a göçü Lübnan'daki demografik yapıyı ciddi bir şekilde etkilemiştir. Nüfusun % 25'i Suriyelilerden oluşmaktadır. Bu durum eğitim sistemi üzerinde çok ciddi baskı oluşmasına neden olmuştur. Lübnan'daki devlet okullarına kayıt olmanın herhangi bir engeli bulunmamaktadır. Müfredat, ulaşım, dil (bazı okullarda İngilizce ve Fransızca eğitim yapılmaktadır), eğitim ücretlerinin yüksek olması gibi sebeplerden dolayı okulu bırakma ve eğitime erişememe sorunları yaşanmaktadır (Beste, 2015).

2.6.4 Türkiye’de Suriyeli Çocukların Eğitimi

Suriye’de savaştan önce ilkokula gidenlerin oranının yüzde 99, ortaokula gidenlerin oranının ise yüzde 82 olduğu, ayrıca kız ve erkek çocuklarının okullaşma oranlarının büyük ölçüde eşit olduğu belirtilmektedir. Tahminlere göre ülke içinde ve dışında yaklaşık 3 milyon Suriyeli çocuk okul dışında kalmıştır (UNICEF, 2015b). Bu sayı Suriye’nin savaştan önce okul çağındaki çocukların neredeyse tamamını eğitime katmayı başardığını ancak savaş sonrasında okul çağındaki çocukların okulsuz kaldığını göstermektedir (Emin, 2016: 15).

Olayların başladığı Mart 2011’den itibaren büyük oranda okulların kapanmaya başlamış olması nedeniyle, Türkiye’ye gelmeden önce de Suriyeli çocuklar için eğitimsiz geçen bir zaman söz konusudur. Sığınma olayının öngörülen sayı ve süreleri fazlasıyla aşması eğitim ihtiyacının önemini artırmıştır (Seydi,2014: 268).

Suriyeli çocukların eğitimine yönelik politikalar, ilk etapta Suriyelilerin geri dönecekleri varsayımı üzerinden geliştirilmeye çalışılmış ve kısa vadeli politikalar sadece kamp içindeki Suriyeli çocuklara yönelik hazırlanmıştır. Daha açık bir ifade ile 2012 yılında MEB tarafından Suriyelilere Türkçe öğretmek yerine Arapça müfredat ile eğitimleri desteklenmiştir. Bu vesile ile Suriyelilerin geri döndüklerinde herhangi bir sorun yaşamaması hedeflenmiştir (Dinçer, 2012).

2012 yılında Suriyeli çocukların eğitimlerine yönelik izlenen politikalar, ilk etapta Suriyelilerin geri dönecekleri varsayımı üzerinden geliştirilmeye çalışılmış ve kısa vadeli bu politikalar sadece kamp içindeki Suriyeli çocuklara yönelik hazırlanmıştır. 2013 yılına gelindiğinde, Suriye’deki iç savaş şiddetlenerek devam etmiş, Türkiye’deki Suriyelilerin sayısı ise günden güne artmıştır. Dolayısıyla acil ihtiyaçların tedarik edilmesi üzerine yoğunlaşmıştır. İlk etapta gündeme gelemeyen eğitim sorunları ise zaman ilerledikçe daha çok ön plana çıkmaya başlamıştır. Bu çerçevede MEB, 26 Nisan 2013 ve 26 Eylül 2013 tarihlerinde yayımladığı genelgeler ve çeşitli faaliyetlerle Suriyelilerin eğitim sorununa çözüm üretmeye çalışmıştır. Suriyeli nüfusun 2 milyona yaklaştığı 2014 yılında ise, Türkiye’de yaşayan yabancı, mülteci ve sığınmacılara yönelik ilk kapsamlı yasal düzenleme hazırlanarak, Nisan 2014’te 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu(YUKK) ile yürürlüğe girmiştir. Ekim 2014’te yürürlüğe giren Geçici Koruma Yönetmeliği sayesinde, Suriyeliler sağlık, eğitim ve sosyal yardım hizmetlerine erişim hakkı elde etmişlerdir. Daha sonra 23 Eylül 2014 tarihinde 2014/21 sayılı Yabancılar Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri başlıklı genelge ile Suriyeli çocuklara sunulacak eğitim hizmetleri belirli bir standarda bağlanmış ve güvence altına alınmıştır. Dahası MEB’in yayımlamış olduğu 2015-2019 Stratejik Planında ilk defa mültecilerin eğitimlerine yönelik planların yer aldığı görülmektedir (Emin, 2016: 8).

Türkiye 2014 yılından itibaren Suriyeli çocukları okullandırmak için yoğun bir şekilde çalışmaya başlamış ve Suriyeli çocukların eğitimi ile ilgili kurumsal yapılanmayı tamamlamıştır. Yabancı Öğrenciler Bilgi Sistemi'nin (YÖBİS) kurulması ile birlikte Suriyeli öğrencilerin kayıt, başarı, devam-devamsızlık takibi kolaylıkla yapılmaktadır. Suriyeli çocuklar devlet okulu ve GEM’lerde öğrenim

görebilmektedir. MEB'in 18 Eylül 2017 tarihli verisine göre Türkiye genelinde 370 GEM'de 280.602 Suriyeli öğrenim görmektedir. GEM'lerin 201'i devlet okulu binalarında faaliyet gösterirken, diğerleri farklı kamu kurumları tarafından sağlanan binalardan oluşmaktadır. Suriyelilere sağlanan eğitim hizmetleri için yapılan harcamalar çok büyük oranda Türkiye tarafından sağlanmaktadır (Taştan ve Çelik, 2017: 11)

Tablo 1: Yıllara Göre Ülkemizde Eğitime Erişimi Sağlanan Suriyeli Öğrenci Sayısı

Örgün Eğitime Erişim

Yıllar	Resmî Okul	Resmî Okula Kayıtlı Toplam Öğrenci Oranı	Geçici Eğitim Merkezi	Geçici Eğitim Merkezi Toplam Oranı	Kayıtlı Toplam Öğrenci Sayısı	Çağ Nüfusu	Okullaşma
2014-2015	40.000	%17,39	190.000	%82,61	230.000	756.000	%30
2015-2016	62.357	%20,03	248.902	%79,97	311.259	834.842	%37
2016-2017	201.505	%40,91	291.039	%59,09	492.544	833.039	%59
2017-2018	375.309	%62,06	229.470	%37,94	604.779	976.200	%61,95

Tablo 1 incelendiğinde; MEB (2018)'den alınan verilere göre Türkiye'de 976.200 Suriyeli okul çağında olan çocukların % 61,95'i (604.779) çocuğun eğitime erişimi sağlanmıştır. Resmi okullarda %62,06 oranında toplam 375.309, Geçici Eğitim Merkezlerinde %37,94 oranında toplam 229.470 öğrenci bulunmaktadır.

Tablo 2: Okullara Göre Suriyeli Öğrenci Sayıları

Kamp İçi	Kamp Dışı	Resmi Okullar	Açık okullar	Toplam
72.330	157.140	366.476	8.833	604.779

Tablo 2'ye göre Türkiye'de kamp içinde 72.330, kamp dışında 157.140, resmi okullarda 366.476, açık okullarda 8.833 toplamda 604.779 Suriyeli öğrenci eğitime erişim sağlamaktadır.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün Eylül 2017 verilerine göre 976.200 olan Suriyeli eğitim çağındaki nüfusun kademeli olarak Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî okullara kaydedilmesi çalışmaları devam etmektedir. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî (Geçici Eğitim Merkezleri Dışında) 14.742 okulda kitlesel göçle ülkemize

gelen 328.887 Geçici Koruma Altındaki Suriyeli ve DEAŞ terörü nedeniyle ülkelerini terk etmek zorunda kalan 37.589 Iraklı olmak üzere toplamda 366.476 öğrenci Türkçe müfredatla eğitim görmektedir. 20 ilimizdeki 338 geçici eğitim merkezlerinde ise tamamı Suriyeli olmak üzere 229.470 öğrenci yoğun Türkçe öğretimi temel olmak kaydıyla eğitim görmektedir. Ayrıca açık okullara kayıtlı 8.833 öğrenci bulunmaktadır. Toplamda 604.779 kitlesel göçle ülkemize gelen öğrencinin eğitime erişimi sağlanmıştır.

Tablo3: Sınıf Seviyelerine Göre Okullaşma Sayı ve Oranları

SINIF	E Okul Kayıtlı Öğrenci	*Geçici Eğitim Merkezi	Toplam	Eğitim Kademeleri ne göre	**Çağ Nüfusu Toplam	Yüzde
Okul Öncesi (5 yaş)	27.766	7.111	34.877	34.877	93.791	%37
1. Sınıf (6 yaş)	97.760	15.239	112.999	374.204	92.358	%106,54
2. Sınıf (7 yaş)	67.802	14.373	82.175		89.198	
3. Sınıf (8 yaş)	37.445	66.123	3. Sınıf (8 yaş)		85.335	
4. Sınıf (9 yaş)	29.386	46.076	75.462		84.340	
5. Sınıf (10 yaş)	43.378	8.270	51.648	137.995	76.568	%50,58
6. Sınıf (11 yaş)	20.285	13.925	34.210		67.721	
7. Sınıf (12 yaş)	10.549	18.445	28.994		64.486	
8. Sınıf (13 yaş)	7.179	15.964	23.143		64.044	
9. Sınıf (14 yaş)	14.476	2.842	17.318	57.703	61.434	%22,33
10. Sınıf (15 yaş)	6.026	5.505	11.531		62.852	
11. Sınıf (16 yaş)	2.707	6.449	9.156		61.069	
12. Sınıf (17 yaş)	1.713	8.879	10.592		73.004	
Lise Hazırlık Sınıfı	4	41	45			
Destekleme Sınıfı	0	228	228			
Açık Okullar	8.833	0	8.833			
Toplam Öğrenci Sayısı	375.309	229.470	604.779	604.779	976.200	%61,95

Kaynak: YÖBİS ve e Okul verileri 2018, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 2017

2.6.5.Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PICTES)

Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PICTES), Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Avrupa Birliği (AB) Türkiye delegasyonu arasında Türkiye'deki Mülteciler için Mali Yardım Programı Anlaşması (FRIT) çerçevesinde imzalanan sözleşme ile Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunda Milli Eğitim Bakanlığının faaliyetlerini desteklemeyi amaçlayan bir projedir. Proje süresi 2 yıl ile sınırlıdır ve faaliyetler 03.10.2016 tarihi itibariyle başlamıştır. MEB proje kapsamında AB doğrudan hibelenmiştir.

Projenin hedefleri; Geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların Türkiye'deki eğitime erişimine katkı sağlamak, geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonundaki çabalarında MEB'e destek olmak olarak belirlenmiştir.

Proje kapsamında ;Türkçe Dil Eğitimi, Arapça Dil Eğitimi,Telafi Eğitimi, Destekleme Eğitimi, Taşıma Hizmeti, Kırtasiye, Ders Kitabı ve Giyim Yardımı, Farkındalık Faaliyetleri, Eğitim Materyali Satın alınması, Türkçe Dil Sınav Sistemi, Rehberlik ve Danışmanlık Faaliyetleri, Okul ve GEM'lere güvenlik ve Temizlik Personelinin Sağlanması, Eğitim Ekipmanlarının Sağlanması, Öğretmen Eğitimleri, İdari ve Diğer Personel eğitimleri, İzleme ve Değerlendirme çalışmaları yapılmaktadır (MEB, 2018).

2.7. Geçici Eğitim Merkezleri

Geçici Eğitim Merkezleri kitlesel akından etkilenen il/ilçelerde milli eğitim müdürlüklerine bağlı olarak faaliyet yürütmek üzere bünyesindeki okullarda ve çeşitli merkezlerde eğitim ve öğretim ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulmuştur. Bu merkezlerde verilen eğitimin amacı kitlesel olarak ülkemize akın etmiş yabancı öğrencilerin, ülkelerinde yarım bırakmak zorunda kaldıkları eğitimlerine devam edebilmelerini, ülkelerine döndüklerinde veya bakanlığa bağlı her tür ve derecedeki eğitim kurumuna geçmek ve eğitimlerine devam etmek istemeleri halinde sene kaybını önleyecek nitelikte olacaktır (MEB, 2014).

Türkiye'de, Suriyeli ilk ve ortaokul çağındaki çocukların örgün eğitim almaları için birbirine paralel işleyen iki sistem bulunuyor. Bunlara ilaveten, çeşitli yaygın eğitim yolları da mevcut. Devlet okullarında ve geçici eğitim merkezlerinde eğitim hizmeti verilmesi, MEB, UNICEF, BMMYK ve diğer bağışçılar arasındaki

ortaklık sayesinde gerçekleştirilebildi. Bu hizmetlerin koordinasyonu ve denetlenmesinin sorumluluğunu aslen MEB üstlenirken, UNICEF ve BMMYK teknik ve finansal destek sağlıyor. Örneğin, 2014/21 no.lu genelgenin hazırlanma sürecinde MEB bu kurumlarla istişarelerde bulundu. İlaveten, UNICEF Suriyeli öğrencilerin MEB'in (YOBİS olarak bilinen) veritabanına kayıt edilmesi ve buradan izlenmesi için teknik destek sağladı, geçici eğitim merkezlerinin inşa edilmesi için kaynak desteği verdi ve geçici eğitim merkezlerinde çalışan gönüllü Suriyeli öğretmenlere maddi teşvik ve eğitimler verdi. BMMYK da illerdeki geçici eğitim merkezlerine eğitim malzemeleri sağladı (HRW,2015).

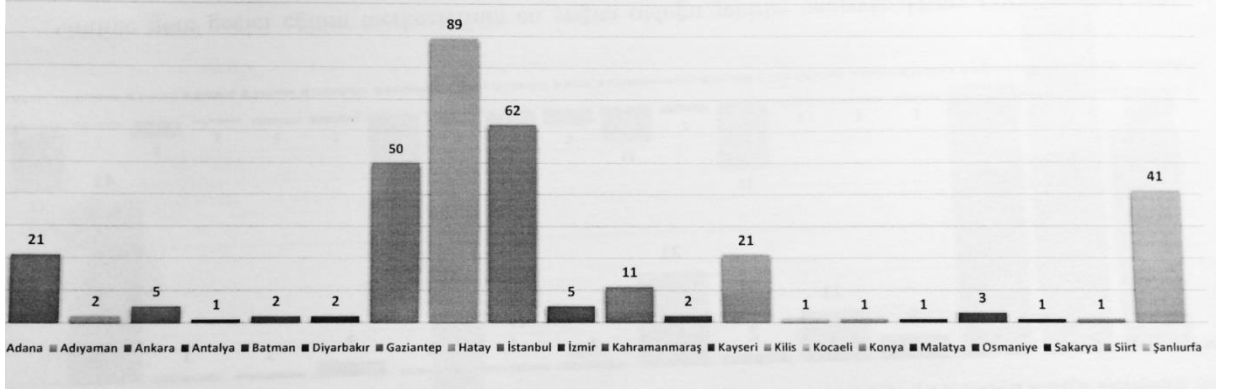
GEM'lerin kurulmasında öncü rolü STK'lar üstlenmiştir. Krizin ilk yıllarından itibaren GEM'lerin yönetimi ve finansmanı STK'lar aracılığı ile yapılmıştır. GEM modelini dünya eğitim literatürüne Türk ve Suriyeli STK'lar dahil etmiştir. Modelin geliştirilmesinde ise başta MEB ve uluslararası kuruluşlar rol almıştır. Benzer modellerin dünyada örneğine rastlanmamaktadır (Coşkun ve Emin,2016: 17).

Geçici eğitim merkezleri (GEM), okul çağındaki Suriyeli çocuklara ve gençlere yönelik, hem AFAD tarafından 25 ilde oluşturulan kamplarda hem de kamp dışında faaliyet gösteren, Suriye müfredatına bağlı kalarak Arapça eğitim veren ilköğretim ve ortaöğretimi kapsayan eğitim merkezleridir (MEB, 2014). Bu merkezlerdeki eğitimde uygulanan müfredat Suriye müfredatıdır. Suriye Geçiş Hükümeti Eğitim Bakanlığı tarafından okutulan ders kitaplarının içeriğinde yer alan Beşşar Esed ve Baasçılık gibi konular ve Suriye rejimini destekleyen ifadeler ayıklanmıştır (BEKAM, 2015akt. Emin, 2016: 17).

Kampların hepsinde Suriyeli çocukların eğitimlerine yönelik merkezler kurulmuştur. Ancak kamp dışındaki geçici eğitim merkezleri her ilde bulunmamaktadır. Sadece Suriyeli nüfusunun yoğun olduğu 19 ilde bu merkezler açılmıştır. 2014-2015 eğitim yılında Türkiye'de pek çok dernek, vakıf, hayır sahibi Türkiyeli ya da Suriyeli ile iş birliği içerisinde kamplarda 34, kampların dışında da 232 geçici eğitim merkezi faaliyet göstermiştir (HRW, 2015; UNICEF, 2015d). Bu merkezlerde gönüllü olarak görev yapan Suriyeli öğretmenler ile birlikte, okul öncesinden lise son sınıfa kadar eğitim öğretim hizmetleri sunulmaktadır. Bu merkezlerde okumak isteyen öğrencilerin başvuruları ve seviye belirleme sınavları MEB il milli eğitim müdürlükleri, öğretmenler ve idarecilerden oluşturduğu komisyonlar tarafından yapılmaktadır. Suriyeli gönüllü öğretmenlerin seçiminde ise MEB, Türkiye Diyanet Vakfı ile iş birliği yapmaktadır. Öncelikle il müftülüklerine başvuruda bulunan gönüllü öğretmenler, daha sonra MEB ve Türkiye Diyanet Vakfı'nın (TDV) il müftülüklerince oluşturdukları komisyonlar tarafından seçilmektedir (Emin,2016: 17).

MEB 2018 verilerine göre Türkiye'de 20 ilde toplam 338 GEM bulunmaktadır. Bu GEM'lerin 228'i MEB'in bünyesinde ve 110'u da diğer kurumların bünyesinde açılmıştır.

Şekil 2. Geçici Eğitim Merkezlerinin İllere Göre Dağılımı

Kaynak: MEB Geçici Koruma Kapsamı Altındaki Öğrencilerin Eğitim hizmetleri 2018

Grafiğe göre geçici eğitim merkezlerinin en yoğun olduğu şehirler sırasıyla; Hatay (89), İstanbul (62), Gaziantep (50) ve Şanlıurfa (41)'dir. Bu şehirler, aynı zamanda Suriye vatandaşlarının ve Suriyeli öğrencilerin en yoğun olduğu şehirlerdir (MEB, 2018).

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, katılımcıları, verilerin nasıl toplandığı ve analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel bir araştırma yöntemi çerçevesinde hazırlanmıştır. Bu araştırmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Betimsel analiz; elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Betimsel analizde görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu amaçla elde edilen veriler önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır. Ortaya çıkan temaların ilişkilendirilmesi, anlamlandırılması ve ileriye yönelik tahminlerde bulunulması da araştırmacının yapacağı yorumların boyutları arasında yer alabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

3.2 Araştırma Grubu

Araştırma grubunu 2016-2017 Eğitim Öğretim yılında İstanbul ili Başakşehir ilçesinde bulunan Geçici Eğitim Merkezlerinin yönetici ve öğretmenleri oluşturmaktadır. Başakşehir’de bulunan GEM’lerin tamamına ulaşılmıştır. Bu merkezlerin tamamı Tablo4’de yönetici ve öğretmenler Tablo5, Tablo6 ve Tablo7’de gösterilmiştir.

Bu araştırmanın katılımcılarını İstanbul ili Başakşehir ilçesindeki GEM’lerde çalışan yönetici ve öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 4. Araştırma yapılan okullar tablosu

Okul adı	Derslik Sayısı	Yönetici Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı
İBB Şair Erdem Beyazıt Ortaokulu GEM	15	3	35	411
Başakşehir Mesleki Teknik AL GEM	21	3	27	700
Hacı Fatma Gül Endüstri ve Meslek Lisesi GEM	10	3	22	306
İMKB Alparslan Ortaokulu GEM	7	2	15	82
Toplam	53	11	99	1499

Tablo4 incelendiğinde araştırma grubunu oluşturan 4 okulda toplam 53 derslik, 11 yönetici, 99 öğretmen 1499 öğrenci bulunmaktadır.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Yönetici Bilgileri Tablosu

Yönetici Kodu	Görevi	Mezuniyeti	Uyruğu	Kurum da çalıştığı süre	Cinsiyet	Yaş
YES1	Müdür Yardımcısı	Bilgisayar müh. Almanya	Suriye	2	Erkek	50
YES2	Müdür Yardımcısı	Baas Üni.. Matematik Şam	Suriye	1	Erkek	52
YES3	Müdür Yardımcısı	Halep Üni.. İngilizce	Suriye	2	Erkek	50
YES4	Müdür Yardımcısı	Şam Üni.. Yüksek Lisans	Suriye	1	Erkek	63
YES5	Müdür Yardımcısı	Elektronik Müh. Şam Üni..	Suriye	2	Erkek	26
YES6	Md. Yardımcısı	Halep Üni.versitesi	Suriye	2	Erkek	36
YES7	Müdür Yardımcısı	Umdurman Üni.. İlahiyat	Suriye	2	Erkek	40
YET1	Koordinatör Müdür	Sakarya Üni..Yüksek Lisans	TC	1	Erkek	32
YET2	Koordinatör Müdür	Selçuk Üni.versitesi	TC	3	Erkek	52

Tablo5 incelendiğinde araştırmaya iki Türk uyruklu erkek koordinatör müdür ve 7 Suriye uyruklu erkek müdür yardımcısı katılmıştır. Okullarında çalıştıkları süre ortalama 2 yıldır. Katılımcıların ortalama yaşı 45'tir. Yöneticilerin tamamı üniversite mezunudur. İki yönetici mühendislik, bir yönetici ilahiyat ve diğer yöneticiler farklı branşlarda öğretmenlik fakültelerinden mezun olmuşlardır. Bulgular bölümünde katılımcılar YES1, YES2, YES3 veya YET1, YET2, YET3 şeklinde kodlanmıştır. YET Yönetici, Erkek ve Türk kelimelerinin baş harfleriyle kodlanmıştır. YES ise Yönetici, Erkek ve Suriyeli şeklinde kodlanmıştır.

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Suriyeli Öğretmen Bilgileri Tablosu

Öğretmen Kodu	Branşı	Mezuniyeti	Uyruğu	Mesleki tecrübe	Cinsiyet	Yaş
ÖKS1	Tarih	Halep Üni.	Suriye	4	Kadın	32
ÖKS2	Kurani Kerim	Halep Üni.	Suriye	2	Kadın	52
ÖKS3	Coğrafya	Şam Üni.	Suriye	7	Kadın	50
ÖKS4	Arapça	Halep Üni.	Suriye	10	Kadın	40
ÖKS5	İlahiyat	Halep Üni.	Suriye	10	Kadın	40
ÖKS6	İlahiyat	Şam Üni.	Suriye	8	Kadın	43
ÖKS7	Sınıf Öğrt	Halep Üni.	Suriye	17	Kadın	38
ÖKS8	Sınıf Öğrt	Al Baas Üni.	Suriye	9	Kadın	33
ÖKS9	Sınıf öğrt	Halep Üni.	Suriye	12	Kadın	32
ÖKS10	Sınıf Öğrt	Şam Üni.	Suriye	8	Kadın	34
ÖKS11	Arapça	Şam Üni.	Suriye	2	Kadın	36
ÖKS12	Dini Bilimler	Şam Üni.	Suriye	2	Kadın	30
ÖKS13	Sınıf Öğrt	Ticaret Enstitüsü	Suriye	7	Kadın	38
ÖKS14	Matematik	Halep Üni.	Suriye	25	Kadın	48
ÖKS15	İngilizce	Halep Üni.	Suriye	5	Kadın	33
ÖKS16	Kimya	Şam Üni.	Suriye	13	Kadın	35
ÖKS17	İngilizce	Şam Üni.	Suriye	5	Kadın	35
ÖKS18	Ekonomi	Şam Üni.	Suriye	10	Kadın	39
ÖKS19	Arapça	Şam Üni.	Suriye	9	Kadın	35
ÖKS20	Matematik	Halep Üni.	Suriye	25	Kadın	48
ÖKS21	İnşaat(sınıf ö)	Al Baas Üni.	Suriye	5	Kadın	32
ÖKS22	Sınıf Öğrt	Şam Üni.	Suriye	12	Kadın	56
ÖKS23	Resim	Güzel Sanatlar F	Suriye	7	Kadın	44
ÖKS24	Mühendis	Şam Üni.	Suriye	4	Kadın	40
ÖKS25	Beden Eğt	3. Sınıf	Suriye	5	Kadın	30
ÖKS26	Sınıf Öğrt	Şam Ü(Edebiyat	Suriye	5	Kadın	46
ÖKS27	Sosyal Bil	Şam Ü	Suriye	4	Kadın	27
ÖKS28	Sınıf Öğrt	Halep Üni.	Suriye	10	Kadın	30
ÖKS29	Sınıf Öğrt	Halep Ü	Suriye	2	Kadın	30
ÖKS30	Sınıf Öğrt	Halep Ü	Suriye	4	Kadın	26
ÖKS31	Sınıf Öğrt	Halep Ü	Suriye	2	Kadın	42
ÖKS32	Sınıf Öğrt	Ön lisans	Suriye	30	Kadın	52

ÖKS33	Rehberlik	Eğitim Fakültesi	Suriye	4	Kadın	
ÖKS34	Felsefe		Suriye	8	Kadın	
ÖKS35	Kurani Kerim	İslam Ün.	Suriye	14	Kadın	55
ÖES1	İlahiyat	El Ezher Üni.	Suriye	30	Erkek	65
ÖES2	İlahiyat	El Ezher Üni.	Suriye	20	Erkek	54
ÖES3	İslam Kültürü	Şam Üni.	Suriye	15	Erkek	33
ÖES4	İlahiyat	Şam Üni.	Suriye	5	Erkek	29
ÖES5	Arapça	Halep Üni.	Suriye	15	Erkek	38
ÖES6	Sınıf Öğrt	Suriye Fırat Üni.	Suriye	14	Erkek	35
ÖES7	Fizik	Şam Üni.	Suriye	9	Erkek	33
ÖES8	Sınıf Öğrt	Suriye Fırat Üni.	Suriye	14	Erkek	35
ÖES9	Elektronik	Önlisans	Suriye	1	Erkek	49
ÖES10	Sınıf Öğrt	Teşrin Üni.(bitiremedi)	Suriye	3	Erkek	24
ÖES11	Türkçe	Lise mezunu	Suriye	1	Erkek	57
ÖES12	Sınıf Öğret	Halep Üni. (Ekonomi)	Suriye	4	Erkek	47
ÖES13	İngilizce	Halep Üni.	Suriye	17	Erkek	41
ÖES14	Arapça	Halep Üni.	Suriye	7	Erkek	32
ÖES15	Fen Bil	Halep Üni.	Suriye	20	Erkek	

Tablo6 incelendiğinde araştırmaya farklı branşlarda 35'i kadın ve 15'i erkek olmak üzere toplamda 50 Suriye uyruklu öğretmen katılmıştır. Suriyeli öğretmenlerin mesleki tecrübesi ortalama 10 yıldır. Yaş ortalamaları 40'tır.

Tablo 7. Araştırmaya Katılan Türk Öğretmen Bilgileri Tablosu

Öğretmen Kodu	Branşı	Mezuniyeti	Uyruğu	Mesleki tecrübe	Cinsiyet	Yaş
ÖKT1	Sınıf Öğrt	Akdeniz Üni.	Türkiye	5 ay	Kadın	23
ÖKT2	Sınıf Öğrt	Pamukkale Üni.	Türkiye	5 ay	Kadın	24
ÖKT3	Sınıf Öğrt	Marmara Üni.	Türkiye	6 ay	Kadın	27
ÖKT4	Türk Dili Ed	Çanakkale Üni.	Türkiye	2 yıl	Kadın	26
ÖKT5	Türkçe Öğrt	Yıldız Teknik Üni.	Türkiye	3 yıl	Kadın	26
ÖKT6	Türkçe Öğrt	Ömer H.Demir Üni.	Türkiye	2 yıl	Kadın	28
ÖKT7	Türkçe Öğrt	Afyon Koc. Üni.	Türkiye	1 yıl	Kadın	23
ÖKT8	Sınıf Öğrt	Dokuz Eylül Üni.	Türkiye	13 yıl	Kadın	35
ÖKT9	Sınıf Öğrt	Pamukkale Üni.	Türkiye	1,5 yıl	Kadın	23
ÖKT10	Türkçe Öğrt	Trakya Üni.	Türkiye	1 yıl	Kadın	26
ÖKT11	Sınıf Öğrt	Trakya Üni.	Türkiye	1,5 yıl	Kadın	25
ÖKT12	Rehberlik	Atatürk Üni.	Türkiye	2ay	Kadın	23
ÖKT13	Türkçe Öğrt	Erciyes Üni.	Türkiye	6 yıl	Kadın	28
ÖKT14	Sınıf Öğrt	Giresun Üni.	Türkiye	5 ay	Kadın	23

ÖKT15	Sınıf Öğrt	Hacettepe Üni.	Türkiye	5 ay	Kadın	23
ÖKT16	Rehberlik	Uludağ Üni.	Türkiye	5 ay	Kadın	23
ÖKT17	Türkçe Öğrt	Kocaeli Üni.	Türkiye	1 yıl	Kadın	24
ÖET1	Sınıf Öğrt	İstanbul Üni.	Türkiye	1 yıl	Erkek	32
ÖET2	Sınıf Öğrt	Celal Bayar Üni.	Türkiye	5 ay	Erkek	26

Tablo7 incelendiğinde araştırmaya katılan Türk öğretmenlerin 17'si kadın 2'si erkek olmak üzere toplam 19 kişidir. Katılımcıların sınıf öğretmeni branşından mezun olanların sayısı 10, Türkçe öğretmeni sayısı 9 ve Rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğretmeni sayısı 2'dir. Araştırmaya katılan Türk öğretmenlerin yaş ortalaması 25'tir.

3.3 Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırmada görüşme tekniği kullanılmıştır. Verilerin toplanması amacıyla araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formları hazırlanmıştır. Geçici Eğitim Merkezlerinde yaşanan sorunları ve bu sorunların çözümleri için yönetici ve öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla öncelikli olarak alanyazın taraması yapılarak, sorunların okul yönetimi, eğitim-öğretim süreci, öğretmen, öğrenci ve velilerle ilgili boyutları göz önünde bulundurularak hazırlanan görüşme formları Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında uzman iki öğretim üyesine sunulmuş ve düzenlenmiştir.

Görüşme öncesinde görüşmenin amacı yöntemi ve içeriği ile ilgili bilgilendirme yapılmıştır. Kişisel verilerin gizliliği esas alınarak ses kaydı alınacağı görüşmeciye bildirilmiştir. Yapılan görüşmeler gönüllülük esası gözetilerek 15- 20 dakikalık ses kayıtları şeklinde kayıt altına alınmıştır. Görüşme yapılan yönetici ve öğretmenler kodlanarak, kayıtları metne dönüştürülerek veri çözümlemeleri gerçekleştirilmiştir. Bazı kadın öğretmenler araştırmacı ile konuşmak istemediler. Daha önce görüşme yaptığımız bazı öğretmenler bu durumun çok normal olduğunu kadınların dini inançlarından dolayı görüşmek istemediklerini belirttiler. Görüşme talep edilen bazı kadın öğretmenler görüşmeyi kabul etmeyip kendi görüşlerini yazılı olarak verdiler.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin çözümlenmesi amacıyla görüşme sorularına verilen cevapların frekans ve yüzdeler dağılımları kullanılmıştır. Veriler betimsel analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Bu çözümleme yaklaşımında görüşmelerden aktarımlar olduğu gibi yapılmıştır. Yapılan görüşmeler temalara ve alt temalara dönüştürülmüştür. Temalar ve alt temalara dönüştürülen verilerin sıklıkları hesaplanarak tablo haline getirilmiştir. Katılımcılar yönetici Y, öğretmen Ö, erkek E, kadın K, Suriyeli S, Türk T harfleriyle YES1, YES2.. ÖKS1, ÖKS2, ÖES1, ÖES2, ÖKT1, ÖKT2, ÖET1, ÖET2 şeklinde kodlanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, temalara ayrıldıktan sonra alt temaların, frekansları hesaplanarak yorumlanmıştır.

Tablo8. Yöneticilerin okulun yönetim sürecinde yaşadığı sorunlar

Temalar	Sorunlar	f
Planlama sorunları	Okula başlama saatinin geç olması	4
	Okulla ilgili gelecek bir planın olmaması	2
	Ders plan ve programlarının eksikliği	1
Yönetimsel sorunlar	Üst yönetimle uyumsuzluk	2
	Alınan kararlarda görüşlerin alınmaması	2
	Alınan kararların ani ve hızlı olması	2
	Öğretmenlerle yaşanan disiplin sorunları	1
Kaynak sorunları	Parasal sorunlar	3
	Ortak bina kullanımı	2
Toplam		19

Tablo8 incelendiğinde, katılımcılar yönetim sürecinde karşılaşılan sorunlardan üç temel unsura vurgu yapmışlardır. Planlama sorunları, yönetimsel sorunlar ve kaynak sorunları.

Planlama sorunlarından; okula başlama saatinin geç olması, okulla ilgili gelecek bir planın olmaması, ders plan ve programlarının eksiklikleri vurgulanmıştır. Devlet okulları bünyesinde açılan GEM’lerde dersler genel olarak öğleden sonra 15:00’te başlamaktadır. Okula başlama saatinin geç olduğunu belirten yönetici YET1 ‘Bürokratik sorunlar yaşıyoruz. İnsiyatif almak zorunda kalıyoruz. Yönetmelik yeni yayımlandı. Planlama sorunumuz var. Okulun başlama saati çok geç. Öğleden sonra çocuklar için uygun değil.’ diyerek görüşlerini dile getirmiştir. YES1 “Bazı ders programlarına ihtiyacımız var. Okulumuzda tecrübeli öğretmenlerimiz var. Bunları uygulamak istiyoruz.” demiştir.

Yönetimsel sorunlarla ilgili olarak; üst yönetimle uyumsuzluk, alınan kararların ani ve hızlı olması, öğretmenlerle yaşanan disiplin sorunları sıklıkla dile getirilmiştir.

YES4 ‘ Bütün kararlara ikinci bir devlette olduğumuz için uymak durumundayız. Ancak anladığımız kadarıyla alınan kararlarda Suriyelilerin fikri alınmıyor’ demiştir.

YES2 “Genellikle sorunumuz yok ama kararlar çok hızlı alınıyor. İstedikleri bilgiler için çok az zaman tanıyorlar. Bu da bizi olumsuz etkiliyor.” demiştir.

YES1 “ Türk öğretmenlerle tecrübelerimizi paylaşmak istiyoruz. Dil sorunu yüzünden sıkıntılar var. Bunları çözmek için üst yönetimle bir uyum yok.” demiştir.

Kaynak sorunları ile ilgili olarak, parasal sorunlar ve ortak bina kullanımı sorunları ön plana çıkmaktadır.

Katılımcılardan YES7 “Başka bir sorunumuzda bir Türk okulu ile birlikte aynı binayı kullanmamız. Bu üzerimizde baskı ve sorumluluk oluşturuyor. Eğer kendimize ait binamız olsa eğitim faaliyetleri çok daha iyi olurdu.” demiştir.

YES3 “Temizlik ve araçlar için herhangi bir maddi desteğimiz yok. Okulun ciddi anlamda maddi desteğe ihtiyacı var. Tabi yardımlar oluyor ama yeterli değil.” diyerek görüşlerini belirtmiştir.

Tablo 9. Yöneticilerin eğitim öğretim sürecinde yaşadığı sorunlar

Temalar	Sorunlar	f
Müfredatla ilgili sorunlar	1. ve 5. Sınıfların kapatılması	4
	Arapça ders saatlerinin azaltılması	3
	Anadilin kaybolması	2
	Suriye müfredatının yetersiz olması	2
	Öğretmenlere yönelik Türkçe kursu	2
	Müfredat değişikliği	1
	Bazı derslerin kaldırılması	1
Kaynaklarla ilgili sorunlar	Kitap eksikleri	2
	Akıllı tahta kullanımı	1
	Derslik sayısının azlığı	1
	Parasal sorunlar	1
Toplam		20

Tablo 9 incelendiğinde yöneticiler 1. ve 5. sınıfların kapatılması, Arapça ders saatlerinin azaltılması, anadili olan Arapça'nın kaybolması, Suriye müfredatının yetersiz olması, öğretmenlere yönelik Türkçe kursu, müfredat değişikliği ve bazı derslerin kaldırılması sorunlarını dile getirmişlerdir. Bu sorunların okulun eğitim ve öğretim faaliyetlerini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir.

YES6 ‘Öğrencilerimizin 1. ve 5. sınıflara alınmaması eğitimin esasından mahrum kalmalarına sebep oldu.’ demiştir.

Önümüzdeki yıl 2. ve 6. sınıfların kapanacak olmasının sorun yaratacağını belirten YES4 ’15 saat Türkçe dersine ayrılmasıyla geriye sadece diğer dersler için

10 saat kaldı. İngilizce, Sosyal, Fen bilimleri ve İslami dersler kaldırılmıştır. Bunların kaldırılması çok büyük olumsuz etki yaratmıştır. İlk sorun Suriyeli öğrencinin anadiliyle, ikinci sorun kimliğiyle, milliyetiyle ve diniyle irtibatı kesilmiştir.’ demiştir.

YES1 “Arapça eğitim yapılan derslerimiz 10 saate indi. Arapça dersinin öğretimi için saat sayısının artırılması gerekir. Her iki dili birlikte öğrenmeliyiz. Öğretmenlerimize yönelik Türkçe kursu açılmalıdır.” demiştir.

Suriye müfredatının sorunlu ve yetersiz olduğunu düşünen bir yönetici müfredat değişikliğinin gerekli olduğunu dile getirmiştir.

YES2 “Türk müfredatını çok beğeniyorum. Diğer Arap ülkelerindeki müfredatlardan daha iyidir. Dolu ve eğlenerek öğretiyor. Suriyeli öğretmenler Türk müfredatını uygularsa önümüzdeki yıllarda Türk okullarına daha iyi uyum sağlarlar.” demiştir.

Yöneticiler kaynak sorunlarından dolayı eğitim materyali eksikliğinin büyük bir sorun olduğunu dile getirmişlerdir. Ortak bina kullanımı, derslik sayısının azlığı, akıllı tahta kullanımının bir çok okulda sınırlandırılması veya engellenmesinin eğitim uygulamalarını zora soktuğunu belirtmişlerdir.

YES3 “Kitaplarımız yok. İngilizce ve Türkçe kitaplarımız eksik ve geç geliyor. Akıllı tahtalar Türkler tarafından kullanılıyor ama biz kullanamıyoruz. Bizim kullanımımıza izin verilmiyor.” demiştir.

YES6 “Her kademede artan öğrenci sayısından dolayı sınıfların yetersiz olmaktadır.” demiştir.

YES1 “Bazı eğitim programlarını uygulamak için maddi desteğe ihtiyacımız var.” diyerek görüşlerini belirtmiştir.

Tablo 10. Yöneticilerin öğretmenler ile ilgili yaşadığı sorunlar

Temalar	Sorunlar	f
Öğretmen niteliği	Öğretmen seçimi	5
	Uzman öğretmen eksikliği	2
	Sahte diploma sorunu	2
Öğretmenlerin özlük hakları	Maaşların yetersizliği	4
	Ulaşım sorunu	2
	Ek iş yapma sorunu	2
	Sosyal haklardan yoksunluk	1
	Geç kalma sorunu	1
Toplam		19

Tablo10’da okulda görevlendirilen öğretmenlerin niteliği, seçimi ve özlük haklarıyla ilgili sorunlar dile getirilmiştir. Yöneticiler öğretmen seçimi konusunda çok ciddi sorunlar yaşandığını belirtmişlerdir. Bazı öğretmenlerin sahte diplomayla çalıştığı şüphesini dile getirerek branşında uzman olmayan öğretmenlerin de olduğunu belirtmişlerdir.

YES3’ Bazı öğretmenlerimiz ehil değil, uzman değiller. Diploması farklı branşlarda olan öğretmenler sınıf öğretmenliği yapıyorlar. Öğretmen seçimi bizim elimizde değil. Diploma sorunları var. MEB’de dikkatli seçilmesi gerekiyor. Herkes branşında ders vermeli.’ demiştir.

Yöneticiler öğretmenlerin özlük haklarıyla ilgili olarak; maaşlarının yetersizliği, sosyal haklardan yoksun olmaları, birçoğunun ek iş yapmak zorunda kalmaları, okula ulaşım, ders sayılarının azlığı ve geç kalma gibi sorunları dile getirmişlerdir.

YES3 “ Öğretmenler öğrencilere çok yardımcı oluyorlar. Ama maaşları çok az faturalarını ödeyemiyorlar.” demiştir.

YET7 “Öğretmenlerin geç gelme sorunları var. Bunları çözmeye çalışıyoruz. Farklı araçlar kullanıyoruz. Söylem bazen tehdit olarak algılanabiliyor.” demiştir.

YES4 “Öğretmenler, maaşları yetersiz olduğu için başka işlerde çalışmak zorunda kalıyorlar. Öğretmenin işini yapması için hayatını ve sosyal haklarını güvence altına alması gerekiyor.” demiştir.

Tablo 11. Yöneticilerin öğrencilerle ilgili yaşadığı sorunlar

Temalar	Sorunlar	f
Kaynaklar ile ilgi sorunlar	Sosyal ve sportif etkinliklerin azlığı	3
	Ulaşım sorunu	3
	Temizlik ve öz bakım sorunu	1
İletişim ve uyum sorunları	Okula uyum sorunu	3
	Yaş ve seviye farkları	1
	Yetim öğrenciler	1
	Anadili unutmama sorunu	1
	Devamsızlık sorunu	1
Toplam		15

Tablo11 incelendiğinde yöneticiler kaynaklarla ilgili sorunlar ile iletişim ve uyum sorunlarını dile getirmişlerdir. Kaynaklarla ilgili olarak sosyal ve sportif etkinliklerin azlığı, ulaşım sorunu ile temizlik ve öz bakım sorunları dile getirilmiştir.

YES5 “Temizlikle ilgili sorunlarımız var. Velilere bu konuda uyarılarda bulunuyoruz. Öğrencilerin temizlik ve öz bakım sorunları var. Bunları kendi katkılarımızla çözüyoruz.” Yöneticiler okuldaki imkansızlıklar nedeniyle sosyal ve sportif aktivitelerin yapılamadığını belirtmişlerdir.

YES1 “Sağlık hizmetlerine ihtiyacımız var. Sosyal ve sportif faaliyetlerle ilgili çalışmalarımız yok.” demiştir.

YET7 “ Okulun bulunduğu yer ulaşım için uygun değil. Toplu taşıma yok. Öğrencilerin okula ulaşımı ciddi bir sorun.” demiştir.

Savaş sonrası yaşanan travmaların çocukların psikolojisini olumsuz yönde etkilediğini ve birçok öğrencinin okula uyum sorunu olduğunu belirtmişlerdir.

YES7 ‘Anne veya babası ölen, aile sorunları yaşayan, şiddete meyilli çocukların bazıları hala Türk kültürüne ve demokratik eğitim ortamlarına alışamadılar. Sizde demokratik bir öğrenme ortamı, bizde de otoriter bir ortam var. Alışmada zorluk yaşıyorlar.’ demiştir.

Çocukların sağlık sorunlarının olduğunu, maddi sıkıntılar yüzünden devamsızlık yapıldığını okula uyumun güçleştiğini belirtmişlerdir. Sınıflardaki yaş farklılıklarının da disiplin sorunlarına neden olduğunu belirtmişlerdir.

YES6 ‘1. Sınıfların kapatılması öğrencilerin anadilinin temellerini öğrenmesini engelleyip geriletmiştir. Okula gelemeyen bir çok öğrenci var. Öğrencilerin okula gelmelerini etkileyen en önemli şeylerden biri de fakirliktir.’ demiştir..

Tablo 12. Yöneticilerin velilerle ilgili yaşadığı sorunlar

Sorunlar	f
Aile desteğinin olmaması	2
Velilerin uzun çalışma saatleri	2
Okur yazar olmayan veliler	2
Yaşanan maddi sıkıntılar	2
Çocuklarını çalıştırmaları	2
Dil sorunları	2
Veli toplantılarına katılımın azlığı	1
Toplam	13

Tablo12 incelendiğinde velilerin yaşadığı sorunlar; Aile desteğinin olmaması, velilerin uzun çalışma saatleri, okuryazar olmayan veliler, yaşanan maddi sıkıntılar, çocuklarını çalıştıran aileler, dil sorunları ve veli toplantılarına katılımın azlığı ortaya çıkmıştır. Yöneticiler geçim sıkıntıları yaşayan velilerin uzun çalışma saatleri nedeniyle okula gelemediklerini ve iletişim kurmada zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir.

YES3 “Okul ve veliler arasında iletişim yok. Aileler çocuklarına destek olamıyorlar. İlkokul mezunu ve okuma yazma bilmeyen velilerimiz çok, toplantılara katılmıyorlar. Onları arıyoruz ama okula gelmiyorlar.”

YES5 “Bazı veliler çocuklarını çalıştırmak için okuldan alıyorlar. Maddi sorunlar yüzünden almak zorunda kalıyorlar. Bu da çocuğu etkiliyor. Devamsızlık sorunu var. Veliler öğrenciye gerekli ilgiyi göstermiyor. Bu yıl okuldan çalıştırılmak için yaklaşık 70-80 öğrenci okuldan alındı. Maddi zorluklar buna mecbur bırakıyor. Ailelere yardım yapılıyor ama bu yeterli değil. Servis ücretleri yüzünden okuldan ayrılanlar oldu.” diyerek görüşlerini ifade etmiştir.

Tablo 13. Yöneticilerin sorunların çözümleri ile ilgili görüş, öneri ve beklentileri

Temalar	Görüş öneri ve beklentiler	f
Kaynakların teminiyle ilgili görüşler	Bağımsız bir okul binası	7
	Materyal temini	4
	Parasal destek sağlanması	3
	Sağlık hizmetlerinin sunulması	2
Müfredat ile ilgili görüşler	Anadil öğretimi	2
	Türkçe öğretimi	2
	Türk müfredatına geçilmesi	2
	Derslik sayılarının artırılması	2
Karar süreçleri ile ilgili görüşler	Karar sürecine katılımın sağlanması	2
	Alınan kararların çokluğu ve ani değişimi	2
	GEM’lerin geleceği ile ilgili belirsizlik	2
	Yöneltme ve izleme kurulunun oluşturulması	1
Diğer öneri ve beklentiler	Maaşların artırılması	5
	Okulun kapatılmaması	3
	Kademeli olarak kapatılması	2
	Ücretsiz ulaşımın sağlanması	1
	GEM’lerle ilgili yasal boşlukların tamamlanması	1
	Temizlik ve hijyen sağlanması	1
	Sosyal etkinlik ve gezilerin düzenlenmesi	1
	STK’ların GEM leri desteklemesi	1
	Diğer Arap ülkelerden gelen öğrencilerin alınması	1
Toplam		47

Tablo13 incelendiğinde kaynak temini, karar süreçleri, müfredat ve planlamayla ilgili görüşler, diğer öneri ve beklentiler temaları yer almaktadır. Kaynakların teminiyle ilgili olarak GEM’lerin bağımsız bir binada olması gerektiği, materyal temini, parasal destek sağlanması ve sağlık hizmetlerinin sunulması görüşleri dile getirilmiştir.

YES4 “Bağımsız bir okul binasının olması gerekir. Diğer okulun faaliyetleri bizim okulumuzu olumsuz etkileyebiliyor. Eğitsel materyallerin olmaması ve sportif malzemelerin bulunmayışı büyük sorun” demiştir.

YES5 “ Bazı veliler çocukları çalıştırmak için okuldan alıyorlar. Maddi sorunlar yüzünden almak zorunda kalıyorlar. Bu da çocuğu etkiliyor. 70-80 öğrenci çalıştırılmak için okuldan alındı. Maddi zorluklar buna mecbur bırakıyor. Ailelere yardım yapılıyor ama yeterli olmuyor. Servis ücretleri de çok fazla. Servis yüzünden ayrılanlar da oldu.” demiştir.

YES1 “ Okulumuza sağlık hizmeti de verilmesi gerekiyor. Buna çok ihtiyacımız var. Okulumuza maddi kaynak sağlanması gerekiyor. Kararlar alınırken bizi de dinlemelerini rica ediyoruz.” demiştir.

Müfredatla ilgili görüşler; Arapça anadil eğitiminin devamı, Türkçe öğretiminin önemi, Türk müfredatına geçilmesi ve derslik sayısının arttırılmasıdır.

YES7” Okulumuzun kapanmasını istemiyoruz. Devam etmesini istiyoruz. Bize bağımsız bir bina verilmesini istiyoruz. Arapça ve Türkçe birlikte eğitim veren bir okul Suriyeliler için daha iyidir.1.sınıfları ve 5.sınıfları bu yıl alamadık. İnsanlar bu duruma çok üzülüyorlar. Suriyelilerin çoğu da kendi dillerini, kültürlerini ve dinlerini korumak için Avrupa’ya göç etmediler. Fakat dillerini kültürlerini unutuyorlar. Bu durum onları çok üzüyor. Türk okuluna giden Suriyeliler kendi dillerini unutuyorlar.” demiştir.

Karar süreçleri ile ilgili görüşler, karar sürecine kendilerinin de dahil edilmesi, alınan kararların çokluğu ve ani değişimi, GEM’lerin geleceği ile ilgili belirsizlik, yöneltme ve izleme kurullarının oluşturulmasıdır.

YES4 “Milli Eğitimde alınan kararların sürekli değişikliği, çokluğu, karışık olması ve gelecekte ne olacağı ile ilgili belirsizlik hepimizi çok etkiliyor. Örneğin Başakşehir’de dört okulumuz var. Her okuldan (seçimle olabilir) tecrübeli bir öğretmen temsilci olarak seçilmeli. Bu temsilciler okulu gözlemleyerek sorunları koordinatörle birlikte iletmeliler. Milli Eğitimde Suriyelilerin temsilcisi olmalı. Sorunlar daha kolay çözülür. Sorunu yaşayanla sorunu iletenin aynı olması gerekiyor. Yöneltme ve izleme için bir kurul oluşturulmalı. Kendi sorunlarımızı kendimiz dile getirirsek daha anlaşılır ve etkili olur. Kimseyi zor duruma düşürmek istemeyiz.” diyerek önerilerini dile getirmiştir.

Diğer görüş ve öneriler; maaşların arttırılması, okulun kapatılmaması, kademeli olarak kapatılması, ücretsiz servis hizmetlerinin sağlanması, GEM’lerle ilgili yasal boşlukların düzenlenerek tamamlanması ve STK’ların bu okulları desteklemesi hatta diğer Arap ülkelerinden gelen mağdur aile çocuklarının bu okullara alınmasıdır.

YES1 “ Okulumuzun kapatılmamasını istiyoruz. Önümüzdeki yıllarda da devamını istiyoruz. Eğer olacaksa da kademeli bir şekilde kapatılabilir.” demiştir.

YES3 de “Bu okulların kapatılarak Türk okuluna geçilmesi daha iyi olur. Biz burada yaşıyoruz. Türk okullarının diploması, her şeyi bellidir. Türkçe konuşmalı ve Türkçe eğitim almalıyız. Türk okulları çocuklarımız için daha iyi. Türkiye’den geriye dönmek istemiyorum.” diyerek fikirlerini dile getirmiştir.

YET7 “GEM’lerin geçici olması ciddi bir sorun. Yasal boşluklar çok fazla. Koordinatörlerin yeteneklerine bırakılmayacak politikalar üretmek gerekiyor.” demiştir.”

YES5 “ Maddi sıkıntılar öğrencilerin okula gelmesini engelliyor. Servis ücretleri büyük sorun. Servis yüzünden okulu bırakanlar oldu.” demiştir.

YES6 “Okuldaki derslik sayıları artırılmalı. Öğrencilere ücretsiz ulaşım sağlanmalı.” demiştir.

Tablo 14. Suriyeli öğretmenlerin eğitim öğretim faaliyetleri sürecinde karşılaştığı sorunlar

Temalar	Sorunlar	f
Kaynakların yetersizliği ile ilgili sorunlar	Eğitsel araçların yetersizliği	29
	Okula başlama saatinin geç olması	19
	Ders kitaplarının geç gelmesi	10
	Sınıflarda teknolojik imkanların bulunmaması	9
	Parasal destek ihtiyacı	3
	Bina fiziki sorunlar	2
	Üniforma olmaması	2
	Öğretmenler odasının küçük olması	1
	Sağlık malzemelerinin olmaması	1
Müfredatla ilgili sorunlar	Arapça ders saati sayısının azlığı	7
	Sınıf öğrenci sayısının fazla olması	6
	İslam ahlakı dersinin kaldırılması	5
	Türkçe öğretiminde yaşanan sorunlar	4
	Bazı derslerin programının olmaması	3
	1. Sınıfların kapatılması	3
	Okul başlangıç saatinin geç olması	3
Yönetmel sorunlar	Sosyal ve sportif etkinliklerin organize edilmemesi	5
	Alınan kararların ani ve hızlı olması	3
Öğrenci sorunları	Öğrenciler arasındaki yaş ve seviye farklılıkları	9
	Öğrencilerin öğretmene karşı tutumları	3
	Devamsızlık sorunu	2
Toplam		129

Tablo14 incelendiğinde, Suriyeli öğretmenlerin eğitim öğretim faaliyetleri sürecinde karşılaştıkları ve sıklıkla vurguladıkları sorunlar dört başlıkta

temalandırılmıştır. Bunlar, kaynakların yetersizliği ile ilgili sorunlar, müfredatla ilgili sorunlar, yönetsel sorunlar ve öğrenci sorunlarıdır.

Kaynakların yetersizliği ile ilgili sorunlar; eğitsel araçların yetersizliği, okula başlama saatinin geç olması ders kitaplarının geç gelmesi, sınıflarda teknolojik imkanların bulunmaması, parasal destek ihtiyacı, bina fiziki sorunlar, Üni.forma olmaması, öğretmenler odasının küçük olması ve sağlık malzemelerinin olmamasıdır.

Suriyeli öğretmenlerden ÖES10 “En büyük sorunumuz eğitim materyalimiz hiç yok. Akıllı tahta, eğitici görsel materyaller, kırtasiye malzemeleri, açıklayıcı materyaller, temizlik malzemeleri, çocuk kitapları vb. yok.” demiştir.

ÖKS28 ise “Eğitim materyali sorunumuz var. Bu araçlar öğrenmeyi artırır. Somutlaştırma olayı bizim için zor. Ezber öğretim ciddi bir sorun oluyor.” demiştir. Bununla birlikte ders kitaplarının çok geç geldiğini belirtmişlerdir.

ÖKS18 “Okulun akşam başlaması, öğretmen ve öğrenciye hiç faydalı olmuyor. Akşam saatlerinde öğrencinin anlama kapasitesi çok düşüyor.” demiştir.

ÖKS28 “Akşam dörtte okula gelme çok ciddi bir sorun. Öğrencinin bütün enerjisi bitiyor. Uygun saat değil. Özellikle kışın okuldan dönüş çok sorun oluyor.” diyerek sorunun çok yönlü olduğunu vurgulamıştır.

Müfredatla ilgili sorunlar; Arapça ders saati sayısının azlığı, sınıf öğrenci sayısının fazla olması, Türkçe öğretiminde yaşanan sorunlar, 1.Sınıfların kapatılması, bazı derslerin programının olmaması ve İslam Ahlakı dersinin kaldırılması şeklinde dile getirilmiştir. GEM’lerde 2016-2017 eğitim-öğretim yılında normal devlet okullarına öğrencilerin geçişini sağlamak için 1. ve 5. sınıflara öğrenci alımı yapılmamıştır.

ÖKS28 bu konuda “Türkçe öğretmenlerimizin sorunları var. Yabancılara Türkçe öğretimi farklı bir olaydır. Bu konuda eğitilmeleri gerekir. Arapça da öğrenebilirler.” demiştir.

ÖKS15 “1. Sınıfların kapatılması birçok öğrencinin okula erişimini engellemiştir.” demiştir.

ÖKS9’da “1. Sınıfların kapatılmasından dolayı öğrencilerin kendilerine uygun olmayan sınıflara konulmaları ve onların derslerde geri kalmasına neden oluyor.” demiştir.

Yönetsel sorunlar; sosyal ve sportif etkinliklerin organize edilmemesi kararların çok ani, hızlı ve sürpriz bir şekilde olmasıdır.

ÖKS2 “Okulumuzda eğitsel bilimsel sosyal ve kültürel gezilerin düzenlenmesini istiyoruz.” demiştir.

ÖKS6 “Öğretmen, öğrenci ve idari kadroda istikrar olmamasının sebebi her gün ve her an sürpriz kararların alınması. Bu kararlar hem öğretmeni, öğrenciyi ve hem de eğitimin kalitesini olumsuz etkiliyor.” diyerek görüşlerini belirtmiştir.

Öğrenci sorunları; öğrenciler arasındaki yaş ve seviye farklılıkları, öğrencilerin öğretmene karşı tutumları, ve devamsızlık sorunlarıdır.

ÖKS27 “Öğrenciler kalabalık sınıflarda eğitim görüyor. Savaş sonucunda eğitimi yarıda kalmış çocukların büyük küçük bir arada olması büyük bir sorun. Bu çocuklar akranlarıyla birlikte olmalı. Bu öğrenciler için yeni sınıf açılmalı ve ilgilenilse daha iyi olur. 6. Sınıf öğrencisi 2. Sınıfta eğitim görüyor. Bu ciddi bir sorun.” diyerek görüşlerini belirtmiştir.

ÖES15 “ Öğrencilerin çoğu iş aramak için okulu bırakıyor veya sürekli devamsızlık yapıyor.” demiştir.

ÖES5 “ Aileler eğitime karşı ilgisizler. Öğrencilerin öğretmene karşı olan saygısız tutumları eğitimi olumsuz etkiliyor.” diyerek görüşünü dile getirmiştir.

Tablo 15. Suriyeli öğretmenlerin öğrencilerle ilgili yaşadıkları sorunlar

Temalar	Sorunlar	f
Göç ve yer değiştirmeden kaynaklanan sorunlar	Çalışmak zorunda kalan öğrenciler	14
	Savaş sonrası travma ve psikolojik sorunlar	9
	Eğitimi tamamlayamama yada okulu bırakma	4
	Disiplin sorunları şiddete eğilim	2
	Türk öğrencilerle yaşanan sorunlar	1
İletişim ve uyum sorunları	Öğrenciler arasında yaş ve seviye farkları	12
	Devamsızlık sorunu	8
	Derse odaklanamama ve ilgisizlik	7
	Özel Eğitim ihtiyacı olan öğrenciler	6
	Okul kurallarına uyum sağlayamama	4
	Dil sorunları	3
Öğrenci sorunları	Ödev ve tekrarların yapılamaması	3
	Geç kalma sorunu	2
	Kişisel bakım temizlik	2
	Akademik başarının düşük olması	2
Kaynak sorunları	Okula ulaşımın ücretli olması	3
	Öğrenciler arasındaki ekonomik farklılıklar	2
	Sosyal ve sportif etkinliklerin olmaması	1
	Tatillerin olmaması	1
Toplam		86

Tablo15 incelendiğinde öğrencilerle ilgili yaşanan sorunlar; göç ve yer değiştirmeden kaynaklanan sorunlar, iletişim ve uyum sorunları, öğrenci sorunları ve kaynak sorunlarıdır.

Göç ve yer değiştirmeden kaynaklanan sorunlar; çalışmak zorunda kalan öğrenciler, savaş sonrası travma ve psikolojik sorunlar, eğitimi tamamlayamama yada okulu bırakma, disiplin sorunları, şiddete eğilim ve Türk öğrencilerle yaşanan sorunlardır.

ÖKS1 “Kalabalık Suriyeli aileler yaşadıkları maddi sorunlar nedeniyle çocuklarını çalıştırmak zorunda kalıyorlar. 2.3.4.sınıflardan 8. Sınıflara kadar birçok çocuk sabah çalışıp öğleden sonra okula geliyorlar. Kiralar çok yüksek bu çocuklar çalışmak zorunda kalıyorlar. Bu şekilde çok fazla aile var, neredeyse ailelerin yarısı.” demiştir.

Savaş sonrası birçok öğrencide psikolojik sorunların meydana geldiği dile getirilmiştir. Özel eğitim ihtiyacının gerekliliği öğretmenler tarafından sıklıkla vurgulanmıştır.

ÖKS22 “Savaş döneminde çocukların eğitimsiz kalması, savaşta yaşadıkları korku, ölüm ve yıkım dolayısıyla birçok öğrencide psikolojik sorunlarla karşılaştım. Savaş nedeniyle birçok yetim çocuk var. Bu çocukların çoğunun özel eğitime ihtiyacı var ve bu çocukların okula erişimlerinin sağlanması ve okula kazandırılması gerekiyor.” demiştir.

ÖKS16 “Suriyeli ve Türk öğrenciler arasında rekabet ve ayrılıklar var. Bunun sebebi de Suriyelilerin onların sınıflarını kullanması bu da onların kabulünü zorlaştırıyor.” demiştir.

İletişim ve uyum sorunları; öğrenciler arasında yaş ve seviye farkları, devamsızlık sorunu, derse odaklanamama ve ilgisizlik, özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler, okul kurallarına uyum sağlayamama ve dil sorunlarıdır.

ÖKS7 “Daha önceki yıllarda çocuğun okula gitmemesi öğrenci seviyesinin zayıf olmasına neden olmuştur.” demiştir.

ÖKS16 “Göç ve yer değiştirme sorunu yüzünden öğrencilerin eğitimi yarıda kesiliyor, ailelerine yardım etmek için çalışıyorlar. Devamsızlık yapıyorlar.” diyerek görüşlerini dile getirmiştir. OKS2 “ Maddi sıkıntılardan dolayı okula gelmeden önce çalışan çocuklar derse odaklanamıyorlar.” demiştir.

ÖES11 “Öğrencilerin birçoğu Türkçe bilmiyorlar. Konuları anlamada zorluk yaşıyorlar. Bazıları hiç bilmiyorlar, Türkçe öğrenme istekleri de çok az.” demiştir.

ÖES9 “Çocuklar okul kurallarını bilmiyorlar. Kurallara uyumları çok zayıf.” demiştir.

Öğrenci sorunları; ödev ve tekrarların yapılmaması, geç kalma sorunu, kişisel bakım ve temizlik sorunları ve akademik başarının düşük olmasıdır.

ÖKS14 “Okulun akşam başlamasından dolayı çocuklar ödevlerini ve tekrarlarını yapamıyorlar.” demiştir.

ÖKS4 “ Öğrenciler kişisel temizliklerine önem vermiyorlar.” demiştir.

ÖKS5 “Bazı öğrenciler okuldan sonra çalışıyorlar. Bu da derslerindeki başarılarını olumsuz etkiliyor.” demiştir.

Kaynak sorunları; okula ulaşımın ücretli olması, öğrenciler arasındaki ekonomik farklılıklar, sosyal ve sportif etkinliklerin olmaması ve tatillerin olmamasıdır.

ÖKS18 “Ulaşım ücretleri yüzünden öğrencilerin bazıları okula gelemiyor. Öğrenciler arasında maddi ve sosyal eşitsizlikler var.” demiştir.

ÖKS10 “Gezi ve sosyal aktivitelere gerekli önemin verilmemesi ve çocukların tatillerinin olmaması çocuklar için büyük bir sorun.” diyerek görüşlerini dile getirmiştir.

Tablo 16. Suriyeli öğretmenlerin velilerle ilgili yaşadıkları sorunlar

Sorunlar	f
Öğrenci takibi ve ödev kontrolü yapmama	17
Uzun süreli çalışma saatleri olan veliler	12
Veli iletişiminin olmaması veya çok az olması	11
Çocuklarını ihmal etme	10
Velilerle sorunumuz yok	8
Velilerin yaşadığı ekonomik sorunlar	7
Çocuklarını çalıştıran veliler	7
Okuma yazma bilmeyen veliler	6
Eğitimsiz veliler	4
Ebeveynlerden birinin ya da her ikisinin yokluğu	3
Velinin okula gelmemesi	3
Veli toplantılarına katılmama	2
Toplam	90

Tablo16’da öğretmenlerin velilerle ilgili yaşadıkları sorunlar; öğrenci takibi ve ödev kontrolü yapmama, uzun süreli çalışma saatleri olan veliler, veli iletişiminin olmaması veya çok az olması, çocuklarını ihmal etme, velilerin yaşadığı ekonomik sorunlar, çocuklarını çalıştıran veliler, okuma yazma bilmeyen veliler, eğitimsiz veliler, ebeveynlerden birinin ya da her ikisinin yokluğu, velinin okula gelmemesi ve veli toplantılarına katılmama sorunlarıdır.

ÖES9 bu konuda “ Velilerin çoğu çocuklarının derslerini önemsemiyor ve takip etmiyorlar. Bunun bir çok sebebi var. En önemlileri ebeveynlerinin Türkiye’de çalışma saatlerinin çok zor ve uzun olması. Bazı velilerin hiç okuma yazma bilmemesidir.” şeklinde görüşlerini dile getirmiştir.

ÖES11 “Velilerle yeterince iletişim yok. Bu öğrencilerin çoğu yaşam mücadelesini veren ailelerin çocuklarıdır. Onlar çocuklarının durumlarını sormak için işten ayrılamıyorlar. Bazı çocuklar ailelerine yardımcı olmaları için ders dışında dışarıda çalıştırılıyor.” demiştir.

ÖKS19 “ Çalışma şartlarının zorlukları velilerin öğrencileri takip etmemelerine sebep oluyor.” demiştir.

ÖES14 “ Eğitimin öneminin farkında olmayan, eğitim bilincinden yoksun velilerimiz çok fazla.” demiştir.

ÖES12 “ Özellikle anne ve babası olmayan çocuklar okulda çok büyük zorluklar yaşıyorlar.” demiştir.

ÖKS4 “ Veliler okul veli toplantılarına gelmiyorlar. Düzgün bir şekilde çocukların ödevlerinin takip etmiyorlar. Temizliğe de önem vermiyorlar.” demiştir.

Tablo 17: Suriyeli öğretmenlerin sorunların çözümleri ile ilgili görüş, öneri ve beklentileri

Temalar	Görüş, Öneri ve Beklentiler	f
Müfredat ve programlar ile ilgili görüşler	Anadil öğretimi Arapça ders saatlerinin arttırılması	22
	1. Sınıflara öğrencilerin yeniden alınması	11
	Türkçe öğretiminin daha iyi sağlanması	11
	İslam Ahlakı derslerinin devamı	8
	Arapça, Türkçe ve İngilizce eğitim yapılması	4
	Sınıf öğrenci sayılarının azaltılması	7
	Yeni bir müfredatın oluşturulması	2
	Akademik başarının arttırılması	3
Parasal ve eğitsel kaynaklar ile ilgili görüşler	Resim Müzik gibi derslerin arttırılması	2
	Öğretmen maaşların arttırılması	19
	Eğitsel araçların temini	16
	Ücretsiz ulaşımın sağlanması	9
	Parasal destek sağlanması(öğrenci öğretmen okul)	9
	Sosyal etkinlik ve gezilerin düzenlenmesi	7
Okulun fiziki ortamıyla ilgili görüşler	Öğretmen ve öğrencilere indirimli kart uygulanması	2
	Okulun kapatılmaması devamının sağlanması	13
	Okulun sabah başlaması	10
	Bağımsız bir okul binası	9
	Teknolojik imkanların kütüphane spor salonu laboratuvar vb. sağlanması	7

	Okulda temizlik ve hijyenin sağlanması	4
	Bayan öğretmenler için oda sağlanması	3
Diğer öneri, görüş ve beklentiler	Tecrübeli branş öğretmenlerinin istihdamı	6
	Öğrencilere psikolojik destek sağlanması	3
	Türk öğrencilerle ortak uyum projeleri geliştirme.	3
	Sağlık hizmetlerinin sunulması	2
	Suriyeli Psikolojik danışman atanması	1
	Üst yönetimin aldığı kararların çokluğu ve ani değişimi	1
	Toplam	194

Tablo17 incelendiğinde öğretmenlerin sorunların çözümü ile ilgili görüş ve öneriler dört ana tema altında toplanmıştır. Bunlar müfredat ve programlar ile ilgili görüşler, parasal ve eğitsel kaynaklar ile ilgili görüşler, okulun fiziki ortamıyla ilgili görüşler, diğer öneri, görüş ve beklentilerdir.

Müfredat ve programlar ile ilgili görüşler; anadil öğretimi, Arapça ders saatlerinin arttırılması, 1. sınıflara öğrencilerin yeniden alınması, Türkçe öğretiminin daha iyi sağlanması, İslam Ahlakı derslerinin devamı, Arapça Türkçe ve İngilizce eğitim yapılması, sınıf öğrenci sayılarının azaltılması, yeni bir müfredatın oluşturulması, akademik başarının arttırılması, Resim ve Müzik gibi derslerin sayısının arttırılmasıdır.

Öğretmenlerden ÖES6 “1. Sınıfların yeniden açılmasını istiyoruz. Temel olmadan bina yapabilir misiniz? Özellikle dilin öğrenilmesi gerekiyor. Türkçeyle beraber Arapça öğrenmeleri çok önemli, büyüdüklerinde kendi dillerini kullanarak tercüme aracılığıyla sorunlarını çözebilirler.” diyerek görüşlerini dile getirmiştir.

ÖKS5 “Arapça öğretimine çok büyük bir önem göstermeliyiz. Daha önceden görmüş oldukları eğitim seviyesinde bir eğitim olmalı. Arapça bizim çocuklarımıza bırakacağımız ana dilimizdir. Kuranın dilidir.” demiştir.

ÖKS6 “Öncelikle GEM’lerin devam etmesini istiyoruz. İslam Ahlak derslerinin devamını Arapça ders saatlerinin arttırılmasını istiyoruz. Ders yılı sonunda da öğretmenlere iş imkanı sağlanmalıdır.” demiştir.

ÖKS20 “Eğitsel araçlarla müfredat zenginleştirilmelidir. Beden Eğitimi ve Müzik gibi derslerde uzman öğretmenler görevlendirilmeli ve ders sayıları arttırılmalıdır.” demiştir.

Parasal ve eğitsel kaynaklar ile ilgili görüşler; öğretmen maaşların arttırılması, eğitsel araçların temini, ücretsiz ulaşımın sağlanması, parasal destek sağlanması(öğrenci öğretmen okul), sosyal etkinlik ve gezilerin düzenlenmesi, öğretmen ve öğrencilere indirimli kart uygulanmasıdır.

Öğretmenlerden ÖES6 “Eğitsel materyallerimiz yok. Panolar, resimler, açıklayıcı görsel materyaller vb. yok. Bizler hepsini evde hazırlıyoruz. Çok zaman

alıyor, hazırlık zor oluyor. Dil sorunu nedeniyle Arapçayla hazırlanmış araçlar yok.” diyerek görüşlerini dile getirmiştir.

ÖES1 “ Öğretmenlerin yaşam koşullarının düzeltilmesi yani yükseltilmesi, başka işlerde çalışmak zorunda bırakılmaması, ülkelerine dönecekleri süreye kadar ihtiyaçlarının karşılanması gerekir.” demiştir.

ÖKS2 “ Öğrencilere ücretsiz ulaşım sağlanmalı, bilimsel ve eğitsel geziler, eğlenebilecekleri etkinlikler ve bilimsel konferanslar düzenlenmelidir.” demiştir.

ÖKS10 “Bir yıl geçti ama öğretmenlerin uygun olmayan maaşları hiç değişmedi. Biz öğretmenler mesleğimizi seviyoruz ve şükrediyoruz. Yenilikler yapmak istiyoruz. Ama kendi ailesini geçindiremeyen bir kişi bunları nasıl yapabilir? Türk meslektaşlarımızla aramızda muhabbet ve ortak çalışmaların olmasını istiyoruz. Arapça hepimizin ortak dili ve birinci sınıf bu dilin öğrenilmesinde çok önemli bir dönemdir. Maalesef birinci sınıfların kapatılması bu muazzam dilin öğrenilmesini çok olumsuz etkileyecektir.” demiştir.

ÖKS16 “ Öğrenci ve öğretmenlerimize ulaşım için indirim kartları verilerek en azından ücret konusunda yüklerinin hafifletilmesi gerekiyor.” demiştir.

Okulun fiziki ortamıyla ilgili görüşler; okulun kapatılmaması devamlının sağlanması, okulun sabah başlaması, bağımsız bir okul binası, teknolojik imkanların (kütüphane spor salonu laboratuvar vb.) sağlanması, okulda temizlik ve hijyenin sağlanması, bayan öğretmenler için oda ayrı oda tahsis edilmesidir.

ÖKS13 “ Eğitim öğretimin sabah yapıldığı müstakil bir okul binası istiyoruz. Sosyal ve sportif etkinlikleri yapabilecekleri bir ortamın ve salonun temin edilmesini, öğrencilerin yatkın olduğu yetenekleri keşfedecek bir tiyatro salonu istiyoruz.” demiştir.

ÖKS15 konuyla ilgili olarak “ Okulun müstakil bir binada olmasını ve Arapça ders sayılarının arttırılmasını istiyorum. GEM’lerin belli bir süreye kadar devamı sağlanmalı. Öğrencinin güven ve istikrar duygusu için çok önemli. MEB tarafından bir kurul oluşturulup okul gözetilmeli ve ihtiyaçları takip edilmeli. Özel okulların açılması sağlanarak GEM’lerin üzerindeki baskı azaltılmalı. Uzman öğretmenlerin istihdam edilerek sosyal etkinlik derslerinin yapılması gerekiyor.” demiştir.

ÖKS1 “ Umarım GEM’ler devam eder, kapanmaz. Burada tüm dersleri alıyorlar. Devam ederse eğitim umudu devam eder. Özellikle kızlar okula gidemiyorlar. En önemli sorunlardan biri de ulaşım. Dersler çok geç başlıyor. GEM’lerin devamıyla kendimizi güven ve istikrarda hissetmek istiyoruz. Her zaman gelecek korkusu yaşıyoruz. Ülkeye gelir gelmez tüm ailelerin dil eğitimi alması gerekiyor. Okula gittiğimizde nasıl iletişim kuracağız. En büyük sorun dil. Hızlı ve sürpriz kararların alınmaması gerekiyor. Bina sunulan imkanlar ve çalışmalardan dolayı müteşekkirimiz. Birçoğumuz burada kalmayı tercih ediyoruz. Geleceğimizi

Müslüman bir devlette görüyoruz. Burası bizim için daha iyi.” diyerek görüşlerini dile getirmektedir.

Diğer görüş ve öneriler; Tecrübeli branş öğretmenlerinin istihdamı, öğrencilere psikolojik destek sağlanması, Türk öğrencilerle ortak uyum projeleri geliştirme, sağlık hizmetlerinin sunulması, Suriyeli psikolojik danışman atanması, üst yönetimin aldığı kararların çokluğu ve ani değişiminin etkileridir.

ÖKS27 “ Aşamalı olan bir geçiş sistemi çok daha iyi olacaktır. Hızlı bir şekilde Türk okullarına geçmek çocukları olumsuz etkiler. Gelen Türkçe öğretmenleri çok tecrübesizdir. 21-22 yaşlarında hiçbir tecrübeleri olmadan derse giriyorlar. Geçiş için iki yıl çok az bir süre.” diyerek görüşlerini dile getirmiştir.

ÖKS4 “ Çocukların psikolojisine önem verilmeli, kalpleri mutluluk ve sevinçle doldurulmalıdır. Öğrencilerle daha iyi ilgilenilmesi için Suriyeli psikolojik danışmanlar atanmalıdır.” demiştir.

ÖKS10 “Ayrıca Özel Eğitim öğrencilerinin durumlarının desteklenmesi için devlet ve özel kurumlarda bu öğrencilere yer verilmesi gerekir. Yanlarında misafir olduğumuz Türk öğrencilerle Suriyeli öğrencilerin arasında gerginlikten uzak, birbirlerine yaklaşımları ve aralarında sevgi bağlarını arttırmak amacıyla öğretmenlerle beraber “Kardeşlik ve Sevgi Günü” yapılmasını öneriyorum. Öğrenciler arasında temsilciler seçip ilk adımı başlatmak gerekiyor. Biliyorum zaman hızla tükeniyor. Geç buluşmak hiç buluşmamaktan daha iyidir.” diyerek görüşlerini dile getirmiştir.

Tablo 18. Türkçe öğretmenlerinin eğitim öğretim faaliyetleri sürecinde karşılaştığı sorunlar

Temalar	Sorunlar	f
Kaynakların temini ile ilgili sorunlar	Eğitsel araçların ve kaynakların yetersizliği	6
	Bina ve sınıf kullanımı fiziki sorunlar	6
	Kütüphanenin olmaması	1
	Ders kitaplarının olmaması veya geç gelmesi	5
Müfredat sorunları	Türkçe ders programı ve planının olmaması	6
	Öğrenciler arasında dil seviye farklılıkları	5
	Blok ders yapılması	2
İletişim ve uyum sorunları	Kültürel uyumsuzluk ve iletişim sorunları	6
	Sınıfta otorite sorunu	4
	Öğrencilerin davranış sorunları	3
	Toplam	44

Tablo 18 incelendiğinde kaynakların temini ile ilgili sorunlar, müfredat sorunları, uyum ve iletişim sorunları dile getirilmiştir.

Kaynakların temini ile ilgili sorunlar, eğitsel materyallerin ve kaynakların olmaması veya yetersiz olması, bina ve sınıf kullanımı (fiziki) sorunlar, kütüphanenin olmaması ve ders olmaması veya geç gelmesidir.

ÖKT7 “Eğitim ve öğretim faaliyetleri sürecinde karşılaştığım en büyük problem dil öğretimine etkisi son derece önemli olan teknolojik aletlerin, kaynakların yetersizliği.(Ders kitapları, ders videoları vb.)” demiştir.

ÖKT1 “ Sınıf kullanımı çok zor. Çoklu zeka kuramını kullanamıyoruz. Materyal sorunu var. Sınıfı etkin kullanamıyoruz. Liselerle kullandığımız için sınıf kullanımı sorunlu ve sınıf mevcutları kalabalık.” demiştir.

ÖKT3 “ Kitaplarımız yok. Fotokopi kullanıyoruz. Çocuklar kitap istiyor. Kütüphane kurmak istiyoruz. Okuma kitaplarına ihtiyacımız var.” demiştir.

Müfredat sorunları; Türkçe ders programı ve planının olmaması, öğrenciler arasında dil ve seviye farklılıkları, blok ders yapılmasıdır.

ÖKT13 “ Türkçe kitaplarımız yok. Hiçbir plan olmadan ne okutacağımız belli olmadan geldik. Sınıfa girdik. Doğaçlama ya da belli bir plana uymadan anlatıyoruz. Materyal eksiklerimiz çok, rastgele metinler indirip okutuyoruz. Yabancılara Türkçe öğretimi için bir destek almadık. Eğitim programı ile ilgili problemler yaşıyoruz.” demiştir.

ÖKT11 “ Sınıflar çok kalabalık, öğrencilerin dil seviyeleri birbirinden farklıdır. Kendi (Suriyeli) öğretmenlerine karşı gösterdikleri saygıyı Türk öğretmenlere göstermiyorlar. Okulda 80 dk blok ders yapılması çocukların dikkatlerinin dağılmasına neden oluyor ve dersin verimli geçmesini engelliyor.” demiştir.

İletişim ve uyum sorunları; kültürel uyumsuzluk ve iletişim sorunları, sınıfta otorite sorunu ve öğrencilerin davranış sorunlarıdır.

ÖKT6 “ Okulda öğretmenler arasında bilgi alışverişi yok denecek kadar az. Farklı uyrukta olan öğretmenler ve öğrenciler arasında bu alış veriş en az düzeyde. Her sorunun başında iletişimsizlik olduğu için çözümü de bu sorunu ortadan kaldırmakla sağlanacağına inanıyorum.” demiştir.

ÖKT12 “ Onların (Suriyelilerin) çocuklara bakış açısı, çocuklara adeta canavarmış gibi davranması, çocuklar dersteyken Türk öğrenciler tarafından rahatsız edilmesi vs. Ayrıca Arap kültürünü okulda yaşatmaya çalışmaları, disiplin ve dayak temelli eğitim anlayışı, Türk eğitim sistemine entegrasyonu zorlaştırıyor.” demiştir.

ÖKT15 “ Öğrenciler aileleri tarafından yeteri kadar ilgi görmediği ve terbiye edilmediği için bizlere karşı çok saygısızlar. Öğrencilerde çok fazla dik başlılık ve inat var. Bu yüzden disiplin kurma konusunda sıkıntı yaşıyorum.” diyerek davranış sorunlarıyla beraber otorite sorununu da dile getirmiştir.

Tablo 19. Türkçe öğretmenlerinin öğrencilerle ilgili yaşadıkları sorunlar

Sorunlar	f
Davranış sorunları ve şiddete eğilim	13
Türkçe öğrenmeye karşı ilgisizlik	8
Kültür ve uyum sorunları	5
İletişim sorunları	3
Kişisel bakım temizlik	2
Toplam	31

Tablo19 incelendiğinde, Türkçe öğretmenleri öğrencilerde davranış sorunlarını, şiddet eğilimlerini, Türkçe öğrenmeye karşı ilgisizlikle beraber iletişim, kültür ve uyum sorunlarını, kişisel bakım ve temizlik sorunlarını sıklıkla dile getirmişlerdir.

ÖKT3 “ Öğrencilerle iletişim sorunumuz var. Bazı öğrencilerimiz iyi Türkçe konuşurken bazıları da hiç konuşmıyor. Çocuklar savaş dolayısıyla şiddet eğilimi gösteriyorlar. Kavgalar çok, davranış sorunları, psikolojik sorunları ve ailede şiddet gören çocuklar var. Türkçe öğrenmeye yönelik istek yok.” demiştir.

ÖKT6 “ Öğrenciler ile öğretmenler arasında kültür farklılığı, yaşam tarzı, dış görünüş olarak zıtlaşılan noktalar var. Türk kültürünü gelenek ve göreneklerini kavratmaya çalışmakta yarar olacağını düşünüyorum.” demiştir.

ÖKT2 “ Farklı bir dil öğrendikleri ve harfler Arapçayla benzeşmediği için öğrenmede güçlük çekiyorlar. Çocuklar sürekli derste kavga ve gürültü yaptıkları için dersi verimli işleyemiyoruz. Sınıflar çok kalabalık bu da ekstra sorun yaratıyor. Temizlik konusunda ailelerden kaynaklı sorunlar var.” diyerek görüşlerini dile getirmiştir.

Tablo 20. Türkçe Öğretmenlerinin velilerle ilgili yaşadıkları sorunlar

Sorunlar	f
Veli iletişiminin olmaması	8
Velilerle yaşanan kültürel sorunlar	4
Velinin okula gelmemesi	2
Okula ve çocuklarına karşı ilgisizler	4
Velilerin Türkçe bilmemesi	2
Velilerin yaşadığı ekonomik sorunlar	3
Toplam	23

Tablo 20 incelendiğinde Türkçe öğretmenlerinin velilerle ilgili yaşadığı sorunlar; veli iletişiminin olmaması, velilerle yaşanan kültürel sorunlar, velinin okula

gelmemesi, okula ve çocuklarına karşı ilgisiz olma, velilerin Türkçe bilmemesi ve velilerin yaşadığı ekonomik sorunlardır.

ÖKT15 “ Veli görmediğim için sıkıntı da yaşamıyorum. Yani 5 ay içerisinde iki ya da üç veliyle ya karşılaştım ya karşılaşmadım diyebilirim.” demiştir.

ÖKT10 “ Kültürel farklılıklardan dolayı çatışmalar yaşanıyor. Velilerin müdahalesiyle etkinlikler kısıtlanabiliyor. Veliler çok ilgisizler.” demiştir.

ÖKT16 “ Türkçe bilmediklerinden Arap müdür ve müdür yardımcılılarıyla görüşebiliyorlar. İletişimsizlik büyük sorun. Velilerin sosyoekonomik düzeyi çok düşük, bu hem onlar hem öğrenciler açısından sorun.” demiştir.

ÖKT4 “ Bazı kültürel sorunlar yaşadık. Ama çok görmüyoruz velileri. İletişime geçemedikleri için öğretmenleri üzerinden iletişime geçebiliyoruz. Türkçe bilmedikleri için veliye dönüt veremiyoruz.” diyerek görüşlerini dile getirmiştir.

Tablo 21: Türkçe öğretmenlerinin sorunların çözümleri ile ilgili görüş, öneri ve beklentileri

Temalar	Görüş, Öneri ve Beklentiler	f
Kaynak sorunları ile ilgili görüşler	Okula materyal ve kitap desteği sağlanmalı	9
	Okula parasal destek sağlanmalı	2
Bina kullanımı ile ilgili görüşler	GEM’ler için bağımsız bir okul binası	3
	Okul binasının ve sınıfların ortak kullanımı	2
Müfredat ve planlama ile ilgili görüşler	Türkçe ders programın ve planların yapılması	5
	Türkçe öğrenimi ile ilgili yarışma ve etk. yapılması	4
	Blok derslerin kaldırılması	4
	Tatillerde çocuklara Türkçe eğitiminin yapılmaması	2
	Velilere Türkçe eğitim verilmesi	2
	Okulun sabah eğitim yapması	1
Diğer görüş, öneri ve beklentiler.	GEM’lerin aşamalı olarak kapatılması	2
	Türkçe öğretmenlerinin kadroya alınması	2
	Suriyeli öğretmenlerle işbirliği	2
	Rehberlik hizmetleri ve RAM’a çocukların yönlendirilmesi	2
	Ani ve sürpriz kararların alınmaması gerekir	1
	Kapanma ve istihdam ile ilgili belirsizlik	1
Toplam		44

Tablo 21 incelendiğinde, kaynak sorunları ile ilgili görüşler, bina kullanımı ile ilgili görüşler, müfredat ve planlama ile ilgili görüşler, diğer görüş öneri ve beklentiler şeklinde temalandırılmıştır.

Kaynak sorunları ile ilgili görüşler; okula materyal ve kitap desteği sağlanması ve okula parasal destek sağlanmasıdır.

ÖKT15 “ Akıllı tahtalarda internet olursa bizim için çok iyi olur. Görsel materyallerin, ders ve kaynak kitapların olması gerekir. Maddi imkanlar arttırılırsa ve okulların eksiklikleri giderilirse daha iyi olur.” demiştir.

ÖKT14 “ Türkçenin kalıcı öğretilmesi için akıllı tahtalara internet bağlanmasını istiyoruz. Resimli kelime kartları ve afişler istiyoruz.” demiştir.

Bina kullanımı ile ilgili görüşler; GEM’ler için bağımsız bir okul binasının olması, okul binasının ve sınıfların ortak kullanımının sonlandırılmasıdır.

ÖKT1 “ İki okulun bir arada olması ciddi bir sorunlara yol açıyor. Derslerin geç başlaması kötü, sabah başlarsa daha iyi olur.” demiştir.

Müfredat ve planlama ile ilgili görüşler; Türkçe ders programının ve planların yapılması, Türkçe öğrenimi ile ilgili yarışma ve etkinliklerin yapılması, blok derslerin kaldırılması, tatillerde çocuklara Türkçe eğitiminin yapılmaması, velilere Türkçe eğitim verilmesi, okulun sabah eğitim yapmasıdır.

ÖKT5 “ Öncelikle bir plan yapılmalıdır. Plan ve program dahilinde olursa daha verimli bir eğitim olanağı sağlamış olurum. Milli Eğitim Bakanlığının bu konu üzerinde daha fazla durması gerektiğini düşünüyorum.” demiştir.

ÖKT8 “ Ders saatleri blok ders yerine normal ders saatlerine çevrilmeli. Çocukların yaz kış tatilleri olmaksızın eğitime tabi tutulmaları çocuklarda bezginlik yaratacaktır. Bu hem biz öğretmenler hem de çocuklar açısından hiç olumlu değil. GEM’lerde Türk öğrencilerle birlikte olunmadığı için çocuklar için dezavantaj oluşmaktadır. Türkçe konuşma ortamları bulunmamaktadır.” diyerek görüşlerini dile getirmiştir.

Diğer görüş, öneri ve beklentiler; GEM’lerin aşamalı olarak kapatılması, Türkçe öğretmenlerinin kadroya alınması, Suriyeli öğretmenlerle işbirliği yapılması, Rehberlik hizmetlerinin yapılması ve RAM’a çocukların yönlendirilmesi, ani ve sürpriz kararların alınmaması gerekir, kapanma ve istihdam ile ilgili belirsizliğin sona ermesi gerekir.

ÖKT13 “ Biz sözleşmeli öğretmenler bir yıl sonra burada olur muyuz bilmiyoruz. Belirsizlik bizim eğitim faaliyetlerimizi etkiliyor. Kapanma ve istihdam ile ilgili belirsizlik olmasa burayı daha çok sahipleniriz. Sürekli bir kaygı gidecek miyiz, kalacak mıyız konsantre olamıyoruz. Bu okulların aşamalı olarak kapatılması daha iyi olur. Çocuklar direkt Türk okuluna alınamazdı. Böyle bir yere ihtiyaç vardı. Geçiş süreci için önemli bir kurum. Bu okulun kapanmasının ardından bazı öğrenciler okulu bırakacaklar, temelde de maddi sorunlar var. Küçük yaşta çalışmak zorunda kalıyorlar.” demiştir.

ÖET2 “ Geçici Eğitim Merkezinde çalışan öğretmenlerle daha fazla işbirliği içinde olunur ve daha fazla kaynak ayrılırsa sorunlar daha kısa süre de çözülebilir.” demiştir.

ÖKT9 “ Geçici Eğitim Merkezleri kapatılmamalı. Derslikler kullanıma daha uygun hale getirilmelidir. Türkçe öğretimi için dağıtılan kitaplar yeterli hale getirilmelidir. Geçici adı altında atanan öğretmenler olarak gayretimiz ve çabamızın göz önüne alınmasını, kadroya alınarak görmek istiyoruz.” diyerek görüşlerini ve temennilerini dile getirmiştir.

BÖLÜM 5

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulguların sonuçları ve araştırmacının konu ile ilgili yorumları, görüşleri ve önerileri sunulmaktadır.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Suriyeli çocukların eğitim sorunlarına yönelik yapılan çalışmalara paralel olarak araştırmada GEM'lerde yaşanan sorunların belirlenmesi, yönetici ve öğretmenlerin konunun bizzat muhatabı olmaları, yapılan eğitim politikaları ve eğitim çalışmalarının ülkemize çok büyük kitleler halinde gelen Suriyelilerin birlikte yaşama kültürünü sosyal psikolojik ve ekonomik sorunlarla birlikte, eğitim sorunlarının çözümüne katkı sunacağı düşünülmektedir. Suriyeli çocukların devlet okullarında ve GEM'lerde devam eden eğitim ve öğretim çalışmalarıyla ilgili ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik yapılan akademik çalışmaların sayısının azlığı ve konunun çok daha nitelikli bir şekilde ele alınması ve belirlenen eğitim politikalarına ışık tutması bakımından önemlidir.

2011 yılından itibaren devam eden Suriye iç savaşıyla gelen mülteci akınlarının devam etmesi Türkiye'de bulunan Suriyeli sığınmacı sayısının her yıl artması barınma, istihdam ve eğitim sorunlarında daha kalıcı çözümlere ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Savaşın erken sona ereceği beklentileriyle geçici olarak açılan çadır kamplarda Suriye müfredatıyla ve gönüllü Suriyeli öğretmenlerle başlayan eğitim çalışmaları savaşın seyri ve mülteci akınlarının devam etmesiyle birlikte yakın kentlere ve büyük şehirlere yerleşmek zorunda kalan yaklaşık 3.5 milyon Suriyelinin 976.200 okul çağı çocuğunun 2018 yılı MEB verilerine göre 604 binin GEM'lerde, resmi devlet okullarında ve açık okullarda eğitime erişimi sağlanmıştır. Yaklaşık 400 bin çocuğun eğitime erişimi sağlanamamaktadır. 20 ilimizde bulunan 338 GEM'de halen 229.470 öğrenci eğitime devam etmektedir. GEM'lerin kapanacağına yönelik MEB yetkilileri tarafından yapılan açıklamaların bu okulların kapanmasının Suriyeli öğrencilerin devlet okullarına yönlendirilmesi beklentileri eğitime erişim sağlayacak öğrencilerin oranını nasıl etkileyeceğini belirsiz kılmaktadır. Bu araştırmayla yöneticilerin ve öğretmenlerin GEM'lerde, eğitim öğretim sürecinde öğrencilerle, öğretmen ve velilerle ne tür sorunlar yaşandığını ve bu sorunlara yönelik görüş, beklenti ve önerilerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu araştırmada GEM'lerdeki yöneticilerin okulun yönetim sürecinde yaşadığı sorunlar; planlama sorunları, yönetim sorunları ve kaynak sorunları şeklinde temalandırılmıştır. Kaynak sorunları ve GEM'lerin devlet okullarının binalarının ortak kullanımı okulun eğitim öğretim faaliyetlerini olumsuz etkilemektedir.

Derslerin öğleden sonra geç başlaması, ders plan ve programlarının eksikliği, yönetim sürecinde üst yönetimle yaşanan uyumsuzluk ve karar alma süreçlerinin hızlı ve ani olması, ayrıca karar alma süreçlerinde okul yöneticilerinin görüşlerinin alınmadığı gibi sonuçlar ortaya çıkmıştır. Emin, (2016) araştırmasında MEB'e bağlı okulların bazılarının öğleden sonra Suriyeli öğrenci ve öğretmenlere tahsis edildiğini, ancak öğrenci sayısının fazla olması nedeniyle sınıfların yeterli olmadığını, GEM'ler için uygun bina tahsisinde sorunlar yaşandığını, 64. hükümet planında yer aldığı üzere ikili eğitim yapılan tüm okulların tekli eğitime dönüştürülmesi hedefi, öğleden sonra Suriyeli öğrenciler için ayrılan GEM'ler için bina sorununu gündeme getirdiğini belirtmiştir.

GEM'lerde yöneticilerin eğitim öğretim sürecinde yaşadığı sorunlar müfredatla ilgili sorunlar ve kaynaklarla ilgili sorunlar şeklinde temalandırılmıştır. 1. ve 5. sınıflara öğrenci alınmaması, Arapça ders saatlerinin azaltılması, anadili Arapça'nın unutulacağı ve kaybolacağı endişesi daha çok ön plana çıkmaktadır. Ders kitaplarının eksikliği, derslik sayısının azlığı, materyal sorunu ve parasal sorunlar da sıklıkla vurgulanmıştır.

Yöneticilerin öğretmenlerle ilgili yaşadığı sorunlar öğretmenlerin niteliği ve öğretmenlerin özlük hakları şeklinde temalandırılmıştır. Öğretmen seçimi, sahte diplomalı öğretmen çalıştırılması sorunu, uzman öğretmen eksikliği sorunları ortaya çıkmaktadır. Emin, (2016) araştırmasında Suriyeli öğretmenlerin mesleki yeterliklerinin ve öğretmenlik formasyonlarının tespiti konusunda yasal düzenlemeler yapılmasını, bu konularda daha etkili bir denetim sisteminin oluşturulması gerekliliğini dile getirmiştir.

Öğretmenlerin özlük hakları ile ilgili olarak, maaşlarının yetersiz olduğu, bu yüzden ek iş yapan birçok öğretmenin olduğu, öğretmenlerin okula ulaşımı için herhangi bir maddi destek almadıkları ve indirimlerden yararlanamadıkları belirtilmektedir. Balkar, Şahin, Babahan (2016) Suriyeli öğretmenlerin düşük ücret almaları, öğretmenler ve koordinatörler tarafından, GEM'lerin işleyişi ile ilgili olarak öğretmenlerin karşılaştıkları en önemli zorluklar arasında olduğu ifade edilmiştir. Ücretlerin düşüklüğü birçok gönüllü öğretmenin öğretmenliği bırakmasına veya ikinci bir iş yapmasına neden olmaktadır. Özellikle şehir merkezinden uzak GEM'lere ulaşım, birçok Suriyeli öğretmenin öğretmenlikten vazgeçmesine yol açmakta olduğunu belirtmiştir.

Yöneticilerin öğrencilerle ilgili yaşadıkları sorunlar iletişim, uyum sorunları ve kaynak sorunları şeklinde temalandırılmıştır. Parasal kaynakların yetersiz olması sebebiyle sosyal ve sportif etkinliklerin yapılamadığı dile getirilmiştir. Okul içinde fiziki temizlik ile ilgili sorunlar ve öğrencilerin öz bakımları ile ilgili sorunlar dile getirilmiştir. Çocukların okula uyum sorunları, özellikle yetim çocukların ilgisizlikten kaynaklı uyum sorunları yaşadığı belirtilmiştir. Bununla birlikte devamsızlık sorunları yaşandığı dile getirilmektedir. Akalın, (2016) ailelerde geçim kaygısının olmaması ve derslerini daha iyi algılayabilmeleri ve dil sorununu

çözebilmeleri için ücretsiz dil kursların açılmasının önemini dile getirmiştir. Öğretmenleriyle rahat iletişim kurabilen çocukların, evlerinde de kendilerine yardımcı olacak birilerini bulamadıklarından kurslara ihtiyaç duymakta olduğunu ifade etmiştir.

Yöneticilerin velilerle yaşadığı sorunlar daha çok velilerin uzun çalışma sürelerinden kaynaklanan sorunlar olduğu, yaşanan maddi sıkıntılar nedeniyle öğrencilerle yeterince ilgilenilmediği bazı velilerin okuma yazma bilmediği için çocuklara destek olamadığı bu yüzden veli toplantılarına katılımın düşük olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Kultas, (2016) yaptığı araştırmada benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Buna göre; Suriyeli öğrencilerin yaşadıkları sorunların en başında maddi sorunlar gelmektedir. Elde edilen verilere göre, Suriyeli ailelerin temel anlamda yaşadıkları barınma ve beslenme sorununun çocukların eğitimine yansıdığı görülmektedir. Ailelerin neredeyse tümü maddi anlamda sorunlar yaşamakta ve bu sorunlardan dolayı çocukların eğitim ihtiyaçlarını, okul araç ve gereçlerini karşılayamamaktadırlar.

Yöneticilerin sorunların çözümleri ile ilgili görüş öneri ve beklentileri; kaynakların temini, müfredat ve karar süreçleri ile ilgili görüşler, diğer öneri ve beklentiler şeklinde temalandırılmıştır. Kaynakların temini ile ilgili olarak; bağımsız bir okul binasının olması, gerekli materyal ve parasal desteğin sağlanması ve sağlık hizmetlerinin karşılanması gerekliliği dile getirilmiştir. Müfredatla ilgili olarak anadilde öğretim, Türkçe öğretimi, Türkçe müfredata geçilmesi ve dersliklerin arttırılması görüşleri sıklıkla vurgulanmıştır. Özellikle öğretmen maaşlarının arttırılması öğrencilere ve öğretmenlere ücretsiz ulaşım sağlanması ve GEM'lerin kapatılmaması yönünde beklentilerin olduğu görülmektedir.

Suriyeli öğretmenlerin eğitim öğretim sürecinde yaşadığı sorunlar; kaynakların yetersizliği ile ilgili sorunlar, müfredatla ilgili sorunlar, yönetsel sorunlar ve öğrenci sorunları şeklinde temalandırılmıştır. Eğitsel materyallerin yetersiz olması, okula başlama saatinin geç olması, ortak bina kullanımından kaynaklanan sorunlar, parasal destek sağlanamaması öğretmenlerin sıklıkla yaşadığı sorunlar olarak ortaya çıkmıştır. Arapça ders saatlerinin azaltılması, sınıflardaki öğrenci sayısının fazla olması ve çocukların yeterince Türkçe öğrenemediği, bazı derslerin kaldırıldığı müfredatla ilgili sorunlar sıklıkla dile getirilmiştir. Sosyal ve sportif faaliyetlerin yapılmadığı ve kendilerine yöneticiler tarafından acil ve ani kararların iletildiği yönetsel sorunların olduğu ortaya çıkmıştır.

Suriyeli öğretmenlerin öğrencilerle yaşadığı sorunlar; göç ve yer değiştirmeden kaynaklanan sorunlar, iletişim ve uyum sorunları ve kaynak sorunları şeklinde temalandırılmıştır.

Ailelerin yaşadığı ekonomik sorunlardan dolayı çok sayıda çalışmak zorunda bırakılan öğrenci olduğu dile getirilmiştir. Bu da daha çok devamsızlık yapmalarına ve okulu bırakmalarına sebebiyet vermektedir. Savaş sonucunda yaşanan travmalar

ve psikolojik sorunlar sıklıkla dile getirilmiştir. Bunun sonucunda öğrencilerde şiddete eğilimin ve disiplin sorunlarının olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Öğrenciler arasında yaş ve seviye farklılıklarının fazla olması disiplin sorunlarına sebebiyet vermekte olduğu ve öğrencilerin derslere odaklanmadığı ve iletişim becerilerinin zayıf olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerle ilgili çalışmaların olmadığı ve yetersiz olduğu belirtilmiştir.

Suriyeli öğretmenlerin velilerle yaşadıkları sorunlar; velilerin verilen ödevleri kontrol etmemesi ve öğrencilerin takibini yapmaması, ekonomik sebeplerden dolayı velilerin uzun süren çalışma saatleri yüzünden çocuklarını ihmal ettikleri, bazı çocukların velileri tarafından çalıştırıldıkları belirtilmiştir. Okuma yazma bilmeyen ve eğitimsiz olan birçok velinin okula gelmediği ve bazı velilerin okulla iletişiminin hiç olmadığı ya da çok az olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Kultas, (2016) yaptığı araştırmada benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Buna göre; okul çağındaki Suriyeli çocukların okula devam etmeme nedenlerinin başında yine maddi sorunlar bulunmaktadır. Evde çalışacak birilerinin olmaması ve temel ihtiyaçların karşılanamaması çocuk işçiliği sorununu ortaya çıkarmaktadır. Bir işte çalışma zorunluluğu ise çocukların okula gitmesinin önünde önemli bir sorun olarak görülmektedir. Kalacak bir evlerinin olmaması ve sürekli yer değiştirmeleri okula devam etmeme nedenleri arasında dikkat çeken bir diğer sorun olarak görülmektedir.

Suriyeli öğretmenlerin sorunların çözümleri ile ilgili görüş, öneri ve beklentileri; müfredat ve programlarla ilgili görüşler, parasal ve eğitsel kaynaklar ile ilgili görüşler, okulun fiziki ortamı ve diğer öneri, görüş ve beklentiler şeklinde temalandırılmıştır. Müfredatla ilgili olarak; anadil öğretimi ve Arapça ders saatlerinin artırılması, 1. Sınıflara yeniden öğrenci alınması, Türkçe öğretiminin daha iyi sağlanması ve sınıf öğrenci sayılarının azaltılmasının gerekliliği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Öğretmen maaşlarının artırılması, eğitsel materyallerin temini, öğretmen ve öğrencilere maddi destek ve ulaşım hizmeti sağlanması okulun kapatılmaması, yeni bağımsız bir okul binası ve okulun sabah başlamasının önemi vurgulanmıştır. Tecrübeli branş öğretmenlerinin istihdamı, öğrencilere psikolojik destek sağlanması ve Türk öğrencilerle ortak uyum projeleri yapılması dile getirilmiştir. Taştan ve Çelik, (2017) EBS'nin araştırmasında benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre; Müfredat ile ilgili sorunların yakın gelecekte, özellikle GEM'lerin kapatılması ile birlikte tartışmalara konu olacağı öngörülmektedir. Bu konuda proaktif önlemler alınmalı, Suriyeliler kadar Türk öğrencileri de yakından ilgilendiren bu konuda ders içeriklerinin yerel değerler kadar evrensel değerleri de kapsayacak biçimde tasarlanması için planlamaların yapılması önerilmektedir.

Türkçe öğretmenlerinin eğitim öğretim etkinlikleri sonucunda karşılaştığı sorunlar; kaynakların temini ile ilgili sorunlar, müfredat sorunları, iletişim ve uyum sorunları şeklinde temalandırılmıştır. Derslerde kullanılan materyal ve kaynakların yetersiz olması, ortak sınıf kullanımının neden olduğu sorunlar, uygun ders

kitaplarının olmaması ve olan kitapların da geç gelmesi sorunları ortaya çıkmıştır. Kültürel anlamda yaşanan uyumsuzluk ve dilden kaynaklanan iletişim sorunları ve öğrenci davranış sorunları sınıf içinde otorite sağlanamadığını ortaya koymuştur. Müfredatla ilgili olarak Türkçe ders planının olmaması öğrenciler arasındaki seviye farklılıkları, blok ders yapılması Türkçe öğretmenlerinin eğitim öğretim faaliyetlerini yürütmesinde zorluklarla karşılaştığı sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Türkçe öğretmenlerinin öğrencilerle yaşadığı sorunlar genellikle davranış problemleri ve öğrencilerin şiddete olan eğilimlerinden kaynaklandığını ortaya koymaktadır. Öğrencilerin Türkçe öğrenmeye karşı isteksiz olmaları, kültür farklılıkları, uyum problemleri ve iletişimden kaynaklanan sorunlar Türkçe öğretmenlerinin öğrencilerle zorluklar yaşadığı sonucunu ortaya koymaktadır.

Türkçe öğretmenlerinin velilerle ilgili yaşadıkları sorunlar; dil sorunundan kaynaklanan iletişim sorunları, kültürel uyumsuzluk, ekonomik zorluklar, velilerin okula ve öğrencilere karşı ilgisiz olmalarıdır. Özellikle iletişim konusunda velilerin Türkçe bilmemesi öğretmenlerin onlarla hiç iletişim kuramadıkları veyahut çok az iletişim kurdukları sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Türkçe öğretmenlerinin sorunların çözümleri ile ilgili görüş, öneri ve beklentileri; kaynak sorunları ile ilgili görüşler, bina kullanımı ile ilgili görüşler, müfredat ve planlama ile ilgili görüşler, diğer görüş, öneri ve beklentiler şeklinde temalandırılmıştır. Türkçe öğretmenleri okula materyal, parasal destek yapılması gerekliliğini, GEM'ler için bağımsız bir okul binasının olması gerekliliğini, Türkçe ders plan ve programlarının hazırlanması, blok derslerin kaldırılmasını, uygun olacağını belirtmişlerdir. Kara ve Tüysüzler, (2017) yaptıkları araştırmada; Türkçe öğrenimi ile kültürel uyum sorunlarının da tamamen ortadan kalkmasa bile azalacağını belirtmişlerdir. Sığınmacı çocukların Türk kültürüne uyum ve vatandaşlarla entegrasyonu sağlamanın en temel ve etkili aracının devlet okulları olduğunu belirtmişlerdir. Bu okullarda kültür içinde dil edinimi, iletişim biçimleri, gelenek ve görenekler, değerler ve toplumsal kuralların daha kolay kazanılacağını ve uyumun da bu ölçüde hızlanacağını belirtmişlerdir. Türkçe öğretmenleri de Suriyeli öğretmenlerden farklı olarak GEM'lerin aşamalı olarak kapatılmasının ve Türkçe öğretmenlerinin kadroya alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Suriyeli yönetici ve öğretmenlerle birlikte Türk öğretmenler de, GEM'lerin geleceği ve kendi istihdamları ile ilgili belirsizliğin sona erdirilmesi gerekliliğini belirtmişlerdir.

5.2. Öneriler

GEM'lerin sorunları ülke genelinde devlet okullarında ve açık eğitim kurumlarında eğitim gören ve hala eğitime erişimi sağlanamayan çocukların sorunlarından bağımsız olarak düşünülmemelidir. Suriyeli çocukların devlet okullarında yaşadığı sorunlar ve eğitime erişim sorunlarının çözülmesi için konu ile ilgili çalışmaların yoğunlaştırılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. MEB, STK'lar ve uluslararası kuruluşların konu ile ilgili çalışmaları desteklenmeli ve ülke genelinde daha uygun bilimsel yaklaşımlarla konu ele alınmalı, Üniversiteler, belediyeler, ilgili

kurum ve kuruluşların konu ile ilgili koordinasyonu ve birlikte çalışması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Suriyeli çocukların eğitimi Suriyelilerin ülkemizde yaşadığı barınma, istihdam, toplumsal kabul ve uyum sorunlarından bağımsız değildir. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, çocukların eğitim ve öğretiminde yaşadığı sorunların büyük bir kısmı Suriyeli ailelerin yaşam şartlarından kaynaklandığı görülmektedir. Uzun çalışma saatleri yüzünden ailelerin çocuklarına karşı ilgisiz olmaları, ekonomik nedenlerden dolayı çocuklarını çalıştırmaları, çocukların buldukları çevreye uyumunu ve okulda birçok öğrenci sorunlarının ortaya çıkması, devamsızlık yapma okulu bırakma gibi sorunların sıklıkla yaşandığını ortaya koymaktadır.

Suriyeli ailelerin yaşadığı ekonomik sorunlar istihdam, barınma ve sağlık sorunları düşünüldüğünde, sorunların çözümünde çok yönlü çalışmaların yapılması ve sorunların çözümüne yönelik projelerin uygulanmasına ve yasal düzenlemelerin hızla yapılarak geçici politikalar üretmek yerine bilimsel yöntemlerle birlikte kalıcı çözümler için çalışmaların koordineli bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir.

MEB'in konu ile ilgili uygulamış olduğu PİCTES projesi desteklenerek, GEM'ler ile ilgili belirsizliğin eğitim uzmanları, Üniversiteler, uluslar arası kuruluşlar ve STK'ların ortak çalışmalarıyla değerlendirilerek pedagojik yaklaşımlar gözetilerek sona erdirilmesi gerekmektedir. GEM'lerin kapatılarak devlet okullarına geçiş sürecinin yetkililer tarafından net bir şekilde ortaya konmaması, eğer geçiş sağlanacaksa bu geçiş aşamasında eğitime erişim sağlayan çocukların bu durumdan nasıl etkileneceğinin belirsizliği ilgili kuruluşlar aracılığıyla araştırılarak konunun yeniden gözden geçirilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Geçiş süreci ile ilgili Üniversitelerin ve ilgili kuruluşların konu ile ilgili araştırmalar yapması önerilmektedir.

GEM'lerde yaşanan temel sorunlardan biri olan bağımsız okul binası ihtiyacı ile ilgili olarak uluslar arası kuruluşlar, STK'lar ve diğer ilgili devlet kuruluşlarının işbirliğiyle bağımsız okul binalarının yapılması için gerekli maddi kaynakların sağlanması önerilmektedir.

GEM'lerde istihdam edilen öğretmenlerin özlük hakları ve sosyal güvenlik ihtiyaçları karşılanarak daha makul bir yaşam standardı sürebilmeleri ve eğitim öğretim faaliyetlerinde daha verimli olmaları için aldıkları maaşların artırılması ile ilgili çalışmalar yapılması önerilebilir.

GEM'lerde sıklıkla dile getirilen materyal ihtiyaçları ile ilgili MEB'in koordinasyonunda belediyeler, STK'lar ve uluslar arası kuruluşlar aracılığıyla parasal destek sağlanarak gerekli materyallerin okullara temini sağlanabilir.

GEM'lerdeki öğrencilerin savaş sonrası travmalar, davranış sorunları, özel eğitim ihtiyacı ile ilgili Arapça bilen veya konusunda uzman rehberlik ve psikolojik danışmanların istihdamı sağlanabilir.

MEB’de ve Milli Eğitim Müdürlüklerinde, GEM’lerde yaşanan sorunların daha iyi anlaşılması ve çözülebilmesi için Suriyeli uzman öğretmenlerin ve yöneticilerin de dahil edileceği komisyonlar kurularak GEM’ler ile ilgili alınan karar süreçlerine aktif katılımlarının sağlanması sorunların çözümünde daha etkili olacağı düşünülmektedir.

Suriyeli öğretmenlerin, velilerin ve öğrencilerin toplumsal uyumunun gerçekleştirilmesine yönelik olarak Türk öğretmenlerle Suriyeli öğretmenlerin mesleki bilgi paylaşımlarını sağlayabilecek ortamların oluşması sağlanabilir. Suriyeli öğrencilerle Türk öğrencilerin daha iyi kaynaşmalarını sağlayabilecek yarışmalar, sosyal faaliyetler ortak geziler vb. düzenlenebilir. Suriyeli velilerin ve Türk velilerin okul kültürüne katılımını sağlayacak etkinlikler yapılarak, toplumsal kabul ve birlikte yaşama kültürünün geliştirilmesine katkıda bulunulabilir.

Suriyeli öğretmen ve yöneticilerle yapılan görüşmeler esnasında, bazı kadın öğretmenler erkek bir araştırmacı ile görüşmelerinin dini inançları nedeniyle uygun olmadığını belirtmişlerdir. Özellikle Suriyeli veya yabancı kültürlerden gelen insanlarla yapılacak araştırmalarda araştırmacılara kendileriyle birlikte hem kadın hem de erkek görüşmeci bulundurması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- AFAD,(2014) Suriyeli misafirlerimiz kardeş topraklarında.
https://www.afad.gov.tr/upload/Node/17962/xfiles/suriyeli-misafirlerimiz_1_.pdf[17.02.2018].
- Akalın, (2016) Türkiye'ye gelen Suriyeli göçmen çocukların eğitim sorunları. İstanbul Aydın Üni.versitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aslan ve Oran, (2007), "Güney Kafkasya'dan Türkiye'ye Gelen Muhacir ve Mültecilerin Durumu", Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı: 35, Erzurum, s. 341- 359
- Beste, A. (2015) Education provision for Syrian refugees in Jordan, Lebanon and Turkey Preventing a "Lost Generation" UNU-GCM Intern.
<https://i.unu.edu/media/gcm.unu.edu/publication/2352/AliceBestePolicyReport2015EducationRefugeesFinal.pdf>. [02.03.2018].
- Coşkun ve Emin, (2016) Türkiye'deki Suriyelilerin Eğitiminde Yol Haritası Fırsatlar Ve Zorluklar. http://file.setav.org/Files/Pdf/20160906135243_turkiyedeki-suriyelilerin-egitiminde-yol-haritasi-pdf.pdf [05.03.2018].
- Çobaner, A. A. (2015) Çocuk Hakları Bağlamında Suriyeli Mülteci Çocukların Haberlerde Temsili *Marmara İletişim Dergisi / Marmara Journal of Communication*. 24. 27-54.
- ÇOÇA (İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Araştırmaları Merkezi). (2015). *Suriyeli mülteci çocukların Türkiye devlet okullarındaki durumu politika ve uygulama önerileri*.
<http://www.cocukcalismalari.org/wpcontent/uploads/2015/09/Suriyeli-Cocuklar-EgitimSistemi-PolitikaNotu.pdf> [02.03.2018].
- Dinçer, Ö. (2012) Oyunun kuralı değişmemeli, Dünya Bülteni, 31 Temmuz 2102
<http://www.dunyabulteni.net/haber/221066/dincer-oyunun-kurali-degismemeli>. [10.04.2018].
- Emin, M. N. (2016). *Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Temel Eğitim Politikaları*.
http://file.setav.org/Files/Pdf/20160309195808_turkiyedeki-suriyeli-cocuklarin-egitimi-pdf.pdf. [10.10.2017].
- GİGM, (2018). Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Kitlesel Akınlar.
http://www.goc.gov.tr/icerik3/kitlesel-akinlar_409_558_559. [17.02.2018].

- GİGM, (2018) Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Göç Tarihi.http://www.goc.gov.tr/icerik/goc-tarihi_363_380. [17.02.2018].
- GİGM, (2018) Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-korumamiz-altindaki-suriyeliler_409_558_560. [17.02.2018].
- GİGM, (2018).Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Geçici Korumamız Altındaki Suriyeliler. http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-korumamiz-altindaki-suriyeliler_409_558_560_icerik. [17.02.2018].
- Göç Terimleri Sözlüğü, (2009). Uluslararası Göç Hukuku (IOM). “Göç”. No 18.
- HRW, (2015) Geleceğimi Hayal Etmeye Çalıştıgımda Hiçbir Şey Göremiyorum. Türkiye'deki Suriyeli Mülteci Çocukların Eğitime Erişiminin Önündeki Engeller Raporu – Kayıp Nesil Olmalarını Önlemek. <https://www.hrw.org/tr/report/2015/11/09/283247>. [11.04. 2018].
- Kaştan, Y. (2015). Türkiye'de göç yaşamış çocukların eğitim sürecinde karşılaşılan problemler. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2(4). 216-229.
- KIZILAY, (2012) Suriye Kriz Faaliyet Raporu. http://www.kizilay.org.tr/dosyalar/1346248655_26.29082012_SURIYE_KRIZ_FAALIYET_RAPORU.GENEL26S.pdf, s.2. [03.04.2018].
- Kultas, E. (2017). Türkiye’de bulunan eğitim çağındaki Suriyeli mültecilerin eğitim sorunu. Yüzüncü Yıl Üni.versitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- MEB, 2014 Milli Eğitim Bakanlığı genelgesi (No: 2014/21)
- MEB, 2018 Geçici Koruma Kapsamı Altındaki Öğrencilerin Eğitim Hizmetleri
- Özyakışır, D. (2013). *Göç Kuram ve Bölgesel Bir Uygulama*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Sağlam,S. (2006). Türkiye 'de İç Göç Olgusu ve Kentleşme. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/328301>[10.02.2018].
- Seydi, Ali R. (2014). Türkiye'nin Suriyeli sığınmacıların eğitim sorununun çözümüne yönelik izlediği politikalar. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 31. 267-305.
- Taştan, C.&Çelik, Z. (2017). Türkiye’de Suriyeli çocukların eğitimi: Güçlükler ve öneriler. s 10 http://www.ebs.org.tr/ebs_files/files/Suriye_Rapor_TUKCE.pdf [13.02.2018].
- TBMM,(2018) Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Mülteci Hakları Alt Komisyonu Göç Ve Uyum Raporu. https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2018/goc_ve_uyum_raporu.pdf. [10.05.2018].

TDK,(2018) Türk Dil Kurumu. [http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b02ab5c8aec00.72877053\[03.01.2018\]](http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b02ab5c8aec00.72877053[03.01.2018]).

UNICEF, (2007) Çocuk hakları ve gazetecilik uygulamaları hak temelli perspektif. Unicef Dublin Teknoloji Enstitüsü.

UNHCR, (2017).Geride Kalanlar: Mülteci Eğitimi Kriz İçinde raporu. <http://www.unhcr.org/tr/17577-unhcr-report-highlights-education-crisis-refugee-children.html>. 19 Mayıs 2018'de alınmıştır.

Yalçın, C. (2004). Göç Sosyolojisi. Anı Yayıncılık.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011).*Sosyal Bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EK1

T.C.
BAŞAKŞEHİR KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 61059507-44-E.5197760

14.04.2017

Konu: Yüksek Lisans Tez Çalışması
İle İlgili Anket Uygulama İsteği

KAYMAKAMLIK MAKAMINA
BAŞAKŞEHİR

İlgi : Toki Osman Gazi İlkokulu Müdürlüğü Müdür Yardımcısı Ramazan SÖNMEZ'in
07.04.2017 tarihli dilekçesi.

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri
Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilimsel tezli yüksek lisans öğrencisi olup,
İlçemiz Toki Osmangazi İlkokulunda Müdür Yardımcısı olarak görev yapmakta olan
Ramazan SÖNMEZ ilgi dilekçesinde yüksek lisans tezine ilişkin ekte bulunan formları
Müdürlüğümüze bağlı Geçici Eğitim Merkezlerinde uygulamak istemektedir. Adı geçen
kişinin yüksek lisans tezini Geçici Eğitim Merkezlerimizde uygulaması Müdürlüğümüze
uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

Ahmet YAPICI
Müdür a.
Şube Müdürü

OLUR
<...>

Ramazan YILMAZ
Kaymakam a.
İlçe Milli Eğitim Müdürü

Eki: ilgi dilekçe ve eki

İrtibat adresi: B.B. Şair Erdem Bayazit Ortaokulu Binası 2. Etap 418 Sokak Başakşehir-İSTANBUL
E-posta: basaksehir34@gov.tr. Tel: 0212 488 48 80 Faks: 0212 488 48 82
Ayrıntılı bilgi için: Memur Fatma Balcı Tutan

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 8301-e186-3918-84f9-ab27 kodu ile teyit edilebilir.

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

نموذج مقابلة المدرسين

Değerli Öğretmenler,

Bu form İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi yüksek lisans tezi çalışması kapsamında veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmanın amacı okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin Geçici Eğitim Merkezlerinin sorunları ve çözüm önerileri ile ilgili görüşlerini belirlemektir. Formda kimlik bilgileriniz istenmemektedir. Vereceğiniz cevaplar yalnızca araştırma için kullanılacaktır. Araştırmaya yapacağınız katkıdan dolayı şimdiden teşekkür ederiz.

Okulunuzun adı:

اسم المدرسة

Bulunduğu ilçe:

البلدية

Mezun olduğunuz okul:

الجامعة التي تخرجت منها

Uyruğunuz:

الجنسية

Öğretmenlik mesleğinde geçirdiğiniz süre:

عدد سنوات التدريس

Branşınız:

التخصص

Kurumda çalıştığınız okul türü: İlkokul

المرحلة الدراسية

Ortaokul

متوسطة

Lise

ثانوية

Kurumda çalıştığınız süre:

منذ متى بدأت العمل في هذه المدرسة

Cinsiyetiniz:

الجنس

Yaşınız:

العمر

GÖRÜŞME SORULARI

أسئلة المقابلة

1- Okulunuzda eğitim ve öğretim faaliyetleri sürecinde karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

ماهي المشاكل التي تواجهها في عملية التدريس والتعليم؟

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2- Okulunuzda öğrenciler ile yaşadığınız sorunlar nelerdir?

ماهي المشاكل التي تواجهها مع الطلاب في المدرسة؟

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3- Okulunuzda veliler ile yaşadığınız sorunlar nelerdir?

ماهي المشاكل التي تعاني منها مع أولياء الأمور؟

.....
.....
.....
.....
.....

4- Okulunuzla ilgili görüş, öneri ve beklentileriniz nelerdir?

ماهي آراؤكم ومقترحاتكم وتطلعاتكم بالنسبة لمدرستكم؟

.....
.....
.....
.....
.....

5- Geçici eğitim merkezlerinin sorunlarının çözülmesi için ya da geliştirilmesi için neler yapılabilir? Önerileriniz nelerdir?

ماهي مقترحاتكم لحل مشاكل وتطوير مراكز التعليم المؤقت؟

.....
.....
.....
.....
.....

6- Eklemek istedikleriniz varsa belirtiniz.

هل لديكم إضافات أخرى؟

.....
.....
.....
.....
.....

EK3

ÖZGEÇMİŞ

Adı :Ramazan
Soyadı : SÖNMEZ
Adres :Toki Osmangazi İlkokulu
Kayabaşı Mah. Fenertepe cad. No:3
Başakşehir/ İstanbul
İletişim: allysonmez@gmail.com

EĞİTİM

Yüksek Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi Ortak Programı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetim ve Denetimi Bölümü, 2018 İstanbul

Üniversite : Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü, 1999 İstanbul

MESLEKİ DENEYİM

1999 – 2009 Tatvan Dumlupınar İlköğretim Okulu sınıf öğretmenliği
(İngilizce öğretmenliği görevlendirme)
Tatvan Vakıfbank İlköğretim okulu sınıf öğretmenliği
2009 – 2014 Milli Eğitim Bakanlığı yurtdışı öğretmenlik görevi
Cidde Uluslararası Türk Okulu
2014- 2016 Esenler Oruç Reis İlkokulu sınıf öğretmenliği
2016- .... Başakşehir Toki Osmangazi İlkokulu Müdür Yardımcılığı

YABANCI DİLLER

İngilizce : İleri düzey akıcı
Arapça : İleri düzey akıcı

KURS VE SERTİFİKALAR

- King Abdulaziz University Arapça Dil Sertifikası
- Kadıköy Halk Eğitim Merkezi İngilizce ileri düzey
- İntel Gelecek İçin Eğitim
- Yurtdışı göreve uyum semineri
- Rehberlik program tanıtım
- Özel Eğitim Hizmetleri
- Padi Diving Society Dalgıçlık
- Halk oyunları
- Satranç